

Š R Á M K O V Y S O B O T K Y

V Z P O M Í N K O V É Č Í S L O K 2 0 . V Ý R O Č Í O S V O B O Z E N Í

K v ě t e n 1 9 6 5

R o č . I I . - č í s . 5

F r á n a Š r á m e k

P í s e ň s v o b o d y

Neptej se vlků a neptej se šakalů,
orlů se na radu taž,
vysoko na skálu, vysoko na skálu
tam postav bdělou svou stráž -
když větry do skály perou,
kterou to písen, hoj, kterou,
rachotná bouře, nám hráš?

Mohla by z větrů a vysoko na skále
jiná nám do srdcí hřmít,
vždycky nám hřímala, hřmít bude nadále!
Svobodní, svobodní být!
A my se zapřísaháme,
teď, když tě, svobodo, máme,
chcem tě tu na věky mít!

Dnešní číslo našeho Zpravodaje chceme věnovat 20.výročí osvobození naší republiky. Rozhodli jsme se, že zpracujeme kroniku nejdůležitějších událostí na Sobotecku v letech 1939 - 1945. Nebyl to úkol snadný a jistě se nám nepovedl dokonale. Shromáždili jsme však hodně dokumentů a vzpomínek na ona léta, které vám předkládáme /některé ovšem vzhledem k rozsáhlosti jen ve zkráceném znění/.

Chceme-li zachytit obraz let 1939 - 1945 na Sobotecku, musíme začít již na podzim roku 1938. Tehdy po Mnichovu se i náš kraj naplnil uprchlíky z pohraničí. Pak byla rozpuštěna KSČ a v důsledku toho byli zbaveni funkcí v obecním zastupitelstvu v Sobotce s. Alois Ort, Jan Straník a Josefa Šturmová. A přišel 15. březen 1939 - počátek okupace. Ten den nemohli Němci např. na Podkosti vyjet v důsledku hrozného počasí do kopce a s revolvery v ruce nutili muže, aby šli prohazovat silnici.

Jan Šolc zapsal do sobotecké městské kroniky:

Dne 15. března od 7 hodin ráno až do 3. hodin odpoledne projíždějí městem směrem od Mladějovi Předměstskou ulicí a dále Jičínskou ulicí nahoru motorizované oddíly říšského německého vojska. Počasí je přímo kritické, celé dopoledne trvá sněhová prudká vánice. Hloučky lidí přihlížejí tomuto průjezdu. Klid nebyl porušen...

S příjezdem okupantů začalo také první zatýkání. Zatčeni byli především komunisté - s. Ort, Jar. Šimůnek a další. Po několika týdnech či měsících se vrátili, ale 1. září s vypuknutím války zatkli Němci jako rukojmí další občany - starostu Sokola Forsta a jiné. V červnu 1940 musely být odstraněny desky se jmény legionářů z pomníku padlých a jiné věci, připomínající poměry ve svobodné republice. Z knihoven byly vyřazovány tzv. závadné knihy - tak jen ze sobotecké obecní knihovny bylo v letech 1940 - 1941 vyřazeno 855 svazků.

Odpěr a protest našich lidí se projevoval nejrůznějšími způsoby: např. redaktor Věstníku soboteckého V. Frýba otiskl roku 1940 v tomto časopise pod šifrou H. článek čelného představitele KSČ Josefa Hakena o dějinách Markvartic. Byl poslouchán i zahraniční rozhlas. V polovině srpna 1941 došlo v Sobotce k zatčení několika občanů, kteří poslouchali zahraniční vysílání v restauraci na Syrovandě.

Vzpomíná na to jeden ze zatčených, Vladek Macoun:

Ve dnech 15. a 16. srpna 1941 došlo v Sobotce k zatčení skupiny lidí pro poslech zahraničního rozhlasu v restauraci na Syrovandě. Na základě udání byli zatčeni Jiří a Vladek Macounovi, Josef Novák, František Štros, Oldřich Cinkejs, Antonín Patříčný, Antonín Fišer, Jaroslav Boček, Josef Zahrádka z Libošovic, Dr. Jaromír Bazínek, Josef Borovička, Josef Petržík a v říjnu došlo k zatčení Jaroslava Karáska. Při domovní prohlídce na Syrovandě byla nalezena u Jiřího Macouna pistole. Jičínské gestapo využilo příležitosti a vyvinulo velké úsilí, aby shromáždilo dostatek důkazů i proti jiným občanům Sobotky a hostům Syrovandy. Vyšetřování však nepřineslo žádoucí výsledek a pro nedostatek důkazů byli po několika dnech nebo týdnech propuštěni Dr. Bazínek, Boček, Borovička a Zahrádka. Posledně jmenovaný potom doma podlehl následkům vyšetřování a zemřel. Ostatní zatčení byli po vyšetřovací vazbě v Kartouzích, Jičíně a Hradci Králové odsouzeni zvláštním německým soudem v Praze na Pankráci 11. prosince 1941 k těmto trestům: Jiří Macoun 3 a půl roku káznice, Josef Novák a Oldřich Cinkejs 2 roky káznice, František Štros, Antonín Patříčný st. a Antonín Fišer 18 měsíců káznice a Vladek Macoun a Jaroslav Karásek 9 měsíců vězení bez započítání vyšetřovací vazby. Trest káznice si odpykávali odsouzení v káznici Stein nad Dunajem a vězení v Budyšíně v Lužici. Jiří Macoun byl propuštěn z káznice pro mladý věk o 3 měsíce dříve a tak náhodou nezastihl vzpouru vězňů ve Steinu v březnu 1945, kdy mnoho vězňů poležilo na prahu osvobození život a nedočkalo se vytoužené svobody.

Ve dnech 20. výročí osvobození vzpomínáme br. Zahrádky, který zemřel na následky vyšetřování v Kartouzích a br. Štrose, který se nedožil dnešních dnů a na jehož kamarádství a příkladnou pomoc ve vězení si zachováme nejkrásnější vzpomínky.

Smutný osud soboteckých židovských rodin připomíná krátce
MUDr. Alois Kafka:

Před válkou žily v Sobotce jen dvě židovské rodiny: Neumannova a Gansova. Neumannovi žili na oseckém konci města, kde měli v domě č. 340 výrobu lihovin, Gansovi na náměstí, v jediném zachovaném dřevěném domě, tam byl jejich koloniální obchod.

Karel Gans byl komunistou a byl mezi prvními třemi komunisty ze Sobotky zatčen po příchodu nacistů v r. 1939, spolu s Aloisem Ortem a Jaroslavem Šimůnken. Na podzim téhož roku byl na udání zatčen znovu a zemřel 12. dubna 1940 v nemocnici v Sachsenhausenu, údajně na zánět plic, když nejdříve prošel vězením v Jičíně, na Pankráci a soudem v Drážďanech.

Na podzim r. 1938 se uchýlily do Sobotky z pohraničí další židovské rodiny: Fleischnerovi, paní Volfová s dcerou a Adolf Gans z Vrchlabí, bratr Karla Ganse. I Adolfa Ganse stihl tragický osud, když byl na udání zatčen spolu s Frant. Moravcem, inspektorem banky Slavie a mlynářem Jandou ze Skuřiny a spolu s nimi v Drážďanech popraven. Dodnes se neví přesně, co bylo skutečnou příčinou jejich zatčení.

Všechny židovské rodiny v Sobotce byly v roce 1942 soustředěny do Neumannova domu, kde čekaly na svůj osud. K nim byla přistěhována i rodina akad. malíře Artura Fišera, který měl v Jičíně malou tkalcovskou dílnu a vyráběl krásný unělecký textil. Vtěsnáni do malých prostor, žili tu pospolu jako jedna rodina a čekali, co s nimi bude. Tušili, co je čeká a připravovali se. Všechny jsem je očkoval tajně proti hlavním infekčním nemocem, které je mohly později ohrozit.

Pak nadešel den jejich odchodu ze Sobotky - 12. leden 1943. Byli jsme se s nimi rozloučit v předvečer jejich odjezdu. Jen to nejnmutnější v tlumocích o dovolené váze si sněli vzít sebou. Druhého dne ráno je odvezli do Terezína. Ale ani zde prý dlouho nepobyli, jak po válce referovala očitá svědkyně a byli prý všichni odtransportováni do Osvětimi, kde pravděpodobně zahynuli v plynu. V terezínském ghettu po nich zbyla jediná památka - obrázek namalovaný na zdi s podpisem A. Fischer a s poznámkou "Můj poslední obraz".

V Sobotce nám jejich osud připomíná malá deska na domě č. 340 na paměť Hany, Heleny a Jindřicha Neumannových, obětí persekuce 1939-1945. V dřevěném domě na náměstí žije vdova po Karlu Gansovi, paní Vlasta Gansová.

Po atentátu na R. Hejdricha přivedla jedna z falešných stop gestapo i do Sobotky. V městské kronice o tom píše Jan Solc:

Dne 3. června 1942 časně ráno byla Sobotka obklíčena německým vojskem. Příčinou toho byl hovor neznámého hosta v hostinci u Hasmanů v Mh. Boleslavi, který mluvil o podezřelé osobě, jež cestovala do Sobotky. Hovor tento vyslechl přítomný horlivec, který učinil oznámení na gestapu. V důsledku toho nastalo pátrání v Sobotce po osobě, která u Hasmanů se o věci rozhovořila. Do všech domů vnikli vojáci nebo gestapáci a konali prohlídky. Všichni muži opatření policejními přihláškami a osobními legitimacemi byli nakládáni do připravených autobusů a sváženi do Sokolovny. Poněvadž nikdo zpočátku nevěděl o co jde, nastalo všeobecné vystrašení. U vchodu do Sokolovny stáli vojáci a gestapáci, mezi nimi udavač, který měl mezi vstupujícími občany poznati hosta od Hasmanů. Všichni museli sejmouti pokrývku hlavy a byli pozorně prohlíženi. Tato procedura trvala do 11 hodin dopoledne. Akce skončila negativně a občané propuštěni domů. Kdo znal tehdejší bázen z gestapa, pochopí, jak se všem ulevilo, když bez pohromy vyvázli.

V témže měsíci byla zřízena stanice německé vojenské protiletectvé hlídky na Bořenovách. Humornou vzpomínku ze stavby baráku pro ni si zachoval kdanický kronikář Josef Linka:

Jak naše koza za války sabotovala.

V roce 1942 se usídlila skupina německých radiotelegrafistů na poli u Větráku nad Sobotkou, aby pomáhala "vůdci" přivést válku k vítěznému konci. Že však vůdina tohoto konce byla pro ně tenkrát silně zamřena a zima na krku, dostal sobotecký stavitel Jaroslav Hortlík příkaz postavit v těchto místech pozorovatelnou a obytnou budovu, vše ze dřeva a prken. Pracoval jsem tehdy u něho jako tesař s Jar. Opltem ze Spyšové a tak stavitel svěřil provedení stavby nám.

Na staveništi, kam veškeré řezivo musel dodat majitel pily na Staňkově Lhotě Matěj Balák, očekával nás kromě vojáků, kteří byli ubytováni pod celatami, i nějaký stavební oficír v uniformě. Ten se však po předání plánů a vysvětlení o důležitosti stavby brzy odporoučel. Plány jsem si po zjištění nejdůležitějších rozměrů uložil do aktovky a navečer odvezl na kole domů, abych ukázal, jaký úkol nám německá Wehrmacht svěřila.

Měli jsme tenkrát doma starou mlsnou kozu. S ohledem na její stáří jsme jí doprávali úplné svobody. Toulala se volně po dvoře a sežrala a zničila, na co přišla. Sežrat v nestřeženém okamžiku v kuchyni pekáč buchet nebo čtvrtku mýdla dokázala rafinovaně. Velice ráda prohlížela mou aktovku, kterou jsem po příjezdu z práce nechával na kole a v níž skoro vždy nějakou tu kárku nalezla. Tak i toho dne.

V polou večere, jak nějakou předtuchou, vzpomněl jsem si na kozí manýry a současně na plány v aktovce. Vyběhl jsem rychle ven a s hrůzou jsem ještě viděl, kterak poslední růžek plánů mizí v nenasytné tlamě kozy. Přiznávám se, že jsem celou noc oka nezamhouřil starostí, jak to vše skončí. Vždyť během jednoho dne jsem si všechny rozměry nezapanatoval. Osud však nedopustil, abych trpěl za kozí sabotáž. Asi po dvouhodinovém, ovšem že marném hledání plánů na staveništi druhého dne přijel nějaký stavitel, tentokrát v civilu, mluvil obstojně česky a oznámil nám, že ve stavbě pozorovatelný nastaly změny a přivezl i nové plány. A mně bylo po jeho odchodu na jednu lehko a veselo.

V září 1943 se v Sobotce vyskytl případ obrny, kterou se podařilo hned lokalisovat. Nemoc měla dobrý vedlejší účinek, neboť dělníci, kteří byli nasazeni v říši, nesměli po šest týdnů ze Sobotky z dovolené zpět. /podle zápisu J. Solce v kronice/

V té době však již existovalo na Sobotecku dlouho podzemní hnutí, které organizoval učitel Miloslav Podhorský. Uveřejňujeme jeho vzpomínku:

Aj, ty, Sobotko, nikoliv nejsi nejmenší mezi městy ..... říkám si obdobně, jako se kdysi říkávalo Betlému, kdykoliv si vzpomenu na dobu okupace.

Vždyť Sobotka hrála dosti značnou úlohu v odboji proti okupantům. Již v roce 1939 byla založena odbojová organizace pro Sobotku a okolí, která si vytkla za cíl objevovat a vést v evidenci dobré vlastence, kteří by byli schopni v případě potřeby postavit se v čelo bojových skupin. Měly se získávat zbraně a střelivo, benzín, byli vedeni v patrnosti spolehliví, nebojácní řidiči motorových vozidel, jakož i všechna motorová vozidla v provozu i na špalcích. V neposlední řadě měla být povzbuzována nálada a víra obyvatelstva v osvobození, byly získávány zprávy o tajných nařízeních a činnosti okupantů a sledovány osoby podezřelé ze spolupráce s fašistickými mocipány.

Na jaře r. 1942 mě navštívil major Heřman Kuchta a sděloval mi, že jsem byl vyhlédnut za organizátora odboje ve svém okolí. Vytýčil mi úkoly, které mám v nejkratší době splnit. Velice se podivil, když jsem mu řekl, že tytéž úkoly si vytkla za cíl naše organizace, která existuje již od r. 1939. Byl mile překvapen a za několik dní potom jsem byl pozván do Ml. Boleslavi, kde jsem byl postupně představen dalším spolupracovníkům. Prvního z nich jsem znal osobně. Byl to známý sokolský pracovník, prof. Vláda Štěrba, který byl na výroční schůzi Sokola v Sobotce v r. 1940 jako župní delegát. Tím byla prolomena poslední hráz nedůvěry a další "otukávání", které se vždy

u každého nového odbojáře provádělo, odpadlo. Obdržel jsem mnoho úkolů: bylo třeba rozšířit působnost na širší okruh, získávat a dodávat důležité zprávy rázu vojenského, hospodářského i politického. S pomocí tehdejšího soudního rady JUDr. Augustina a škpt. Jana Pavla z Jičína se mi vše podařilo.

Vynořuje se mi též vzpomínka na inž. Meisnara z Krnska, jemuž jsem byl představen prof. Štěrbou v podkrovní místnosti budovy soudu v Ml. Boleslavi. Tam jsem byl informován o výrobě ručních zbraní a ručních granátů ve Škodovce podle nákresů, jež byly přede mnou rozloženy. Propočítali jsme, kdy a kolik čeho bude vyrobeno, kam rozmístěno a byl jsem žádán o návrhy, kde a jakým způsobem by měly být soustředěny domácí jednotky odboje i případné přátelské výsadky. Do té doby to byla první zmínka o možnost, použití výsadků. Neměl jsem nejmenší tušení, o čem budu jednat. Chvilí trvalo, než jsem všechno strávil. Potom jsme se dohodli. Meisnar byl úžasně zběhlý v šifrování a kodo-vání, všechna ujednání si zaznačil, což mě trochu mrzelo, protože do té doby se ve všech jednání spoléhalo na paměť.

Asi o rok později gestapo odhalilo jednu z jeho odbojových skupin. Když ho potom gestapo vedlo k místu, kde byla ukryta část zbraní, pokusil se o sebevraždu skokem přes zábradlí mostu, byl však stržen zpět a téměř na místě utlučen. Po zprávě, že v jeho okruhu došlo k zatýkání, žádal jsem vedení v Mladé Boleslavi, aby byl naléhavě vyzván ke zničení všech záznamů. Učinil tak těsně před svým zatčením, čímž se akce gestapa omezila pouze na jednu odbojovou skupinu. V ných očích to byl skvělý člověk, byť byl některými lidmi kritizován. V Terézíně v Malé pevnosti mně o něm vypravoval bývalý jeho spolupracovník, který jen náhodou unikl zatčení ve spojitosti s tehdejší aférou. Mluvil o něm jako o hrdinovi a správném muži. Škoda ho!

Sevu - Mirka Dvořáka z Mladé Boleslavi - znalo už málo lidí. Nebylo radno se zbytečně ukazovat. Byl veliké, silné postavy, nazlátlých vlasů, lehce si jej každý zapamatoval, organizátor, zpravodaj a politik. Těžce mě pokáral za vzorné splnění jednoho úkolu v roce 1943.

Na jaře vzponenutého roku jsem byl náhle povolán do Mladé Boleslavi. Dostal jsem úkol: zjistit umístění a obsah skladů praporu vládního vojska v Jičíně, najít osobu, jež by mi mohla usnadnit získání vojenského materiálu.

"Což kdyby to byl sám velitel vládního praporu?" nadhodil jsem.

"Bylo by to ohromné, ale na duchy nevěříme", dostalo se mi odpovědi - "za týden čekáme hlášení!"

Ještě téhož dne jsem zajel k Dr. Augustinovi do Jičína - bylo to v pátek. Vyžádal si lhůtu do úterka příštího týdne. Býval vždy optimista, ale tentokrát jsem ho našel zarmouceného: "Vynaložili jsme veškeré úsilí a výsledek je nula. Našli se lidé, kteří jsou ochotni vyhodit mosty, sklady a železniční tratě do povětří, ale s vládním vojskem nechtějí mít nic společného. Tím méně potom s jeho velitelem, který má kasárna právě vedle vchodu do budovy gestapa." Dojednali jsme alespoň to, že velitel vládního praporu pplk. Jan Srb bude zpraven o tom, že příštího dne odpoledne se bude u něho hlásit návštěva, aby ji přijal.

Aby byl úkol splněn, šel jsem tedy do kasáren já. Jednání s velitelem dopadlo dobře a výsledek jsem následujícího dne - ve čtvrtek - o den dříve, než bylo stanoveno, hlásil Sevovi-Dvořákovi.

"To je krásná věc," řekl, když mě vyslechl a hned dodal: "nezapomeň ale, že jsi také jedním členem oblastního velení, že s tebou počítáme pro jiné úkoly, až přijde čas. Tan jsi neměl chodit. K tomu sis měl vybrat někoho jiného, méně nápadného a s menší funkcí. Vyslovuji ti proto důtku a budu o tom informovat ostatní členy oblastního velitelství." - Měl i kus pravdy, ale co jsem měl za dané situace dělat?

Do týdne jsem obdržel příkaz, abych zprostředkoval schůzku velitele vládního praporu se členy oblastního velitelství. Vyřídil jsem mu, kam se má dostavit. Zároveň byl stanoven čas, kdy tak může učinit a vyžádán od něho přednět, kterým se vykáží lidé, kteří s ním budou jednat. Za několik dní jsem ho potom viděl v plné parádě projíždět ve služebním otevřeném voze Sobotkou směrem k Mladé Boleslavi.

Ne náhodou zakoupil městský úřad v Sobotce pro hasičský sbor motorovou stříkačku kombinovanou se sanitkou. Potřeba zmodernizování technické výzbroje byla uznána jak nadřízeným okresním velitelstvím, tak městskou radou. Aby koupě mohla být uskutečněna, musel jsem podepsat jako ručitel směnku na 27.000 Kč. Ve skutečnosti jsem sledoval cíl, aby byl pro případ potřeby domácího odboje k dispozici silný vůz, který by byl schopný pod rouškou hasičské asistence nebo zdravotnické služby přepravit lidi nebo materiál. Současně byla možná různou manipulací vyšetřit benzin i pro jiná motorová vozidla.

Sobotka dodávala oblastnímu velitelství mimo jiné cenné zprávy i o rozmístění, síle a náladě posádek v Sudetech a později o páchaných zverstvech nacistů v Polsku a na Ukrajině. Sluší se vzpomenout dobrého zpravodaje - Čecha v německé armádě, krejčího Nováka z Liberce. Po ukončení války se dostal jako zajatec do Brna. Když jsem se o tom dověděl, poslal jsem i hned žádost, aby byl na základě své zpravodajské činnosti propuštěn, žádost však došla pozdě. Zemřel na úplavici.

V únoru r.1944 jsem byl potěšen zprávou spolupracovníků, že naše oblast byla napojena na zahraniční vojenskou organizaci. Měla to být sovětská vojenská organizace. Od té doby byla také rušnější činnost v odboji. Byl jsem vyzván, abych v Nové Pace zaorgoval dodání sedmi vysílacích stanic. To jsem učinil. V květnu téhož roku jsem jednu obdržel i já. Dr. Augustin získal pro její obsluhu dva radisty a dva radiomechaniky. Měla být instalována 14.června 1944 na jednom kostelíku poblíž Jičína. Dne 12.června jsem byl zatčen, k instalování nedošlo. Do dočasné úschovy převzal vysílačku krátce předtím učitel Jan Vogel-Čech, který ji uschoval až do osvobození. Za rok, 10.června 1945, jsem ji neporušenou odevzdal výtečné spojce inž.Vášeovi Víkovi z Mladé Boleslavi. Byla pak vystavena v nějaké výkladní skříní.

Téhož roku mělo být převezeno několika auty střelivo z jisté železniční stanice nedaleko Pardubic do skladů získaných v Mladé Boleslavi. Sobotka požádána o šest mužů k přepravě, slíbila pomoc. Pro jistý rozruch v semtínské továrně však bylo provedení plánu odloženo.

Na Sobotecku byl plánován i seskok výsadkářů, ale vše bylo zmařeno zásahem gestapa, které mělo své důvěrníky vsude, i v Sobotce. Ale i když mělo již velké zkušenosti, podařilo se mu zvědět jen pramálo z toho, co bylo proti nim podnikáno. Výhodou naší organizace bylo to, že nikdo neznal víc než nadřízeného nejbližšího funkcionáře a dále svého podřízeného. Plány a úkoly znal každý jen ty, jež se týkaly jeho činnosti. Vždyť ani v Sobotce se všichni odbojáři vzájemně neznali. Já sám jsem po dalších členech velitelství nepátral, ač jsem věděl, že je jich více. Podobně tomu bylo v Jičíně a jinde. Gestapo tápalo do poslední chvíle. Nikdo z našich odbojářů nebyl u konečného soudu a také nikdo nebyl popraven. Všichni nebozí zemřeli na infekční nemoci, přátelé Flígr ze Sobotky, Frant.Chlíbek z Dolního Bousova, pplk.in memoriam Jan Pavel z Jičína a vrchní strážník Volf z Libošovic v Zerezině, štábní strážník Josef Doškář z Dolního Bousova na cestě domů v roudnické nemocnici, vrchní respiciient finanční strážže Fr.Macoun a poručík četnictva Ant.Rybín ze Sobotky stejně jako Dr. Augustin z Jičína zemřeli na skvrnitý tyfus až po návratu domů. Kláním se panátce všech jmenovaných a vděčně vzpomínám jejich spolupráce v boji za spravedlnost a proti násilí. Nešťastnou náhodou pádem s ko-

la se zabil štábní strážmistr Kyzyvát, kterého jsme v Sobotce jako prvního zapojili do odboje.

Rád vzpomínám i na další spolupracovníky, kteří byli ušetřeni zatýkání nebo se vrátili z vězení bez úhony. Byli to: Jaroslav Sedmidubský, MUDr. Marie Kafková a Růžena Podhorská (všichni tři vyznamenání prezidentem republiky vojenskou medailí Za zásluhy I. stupně), dále poštovník Josef Voráel, Václav Hájek, Josef Zmr, Josef Šolc ml. (řidič ČSAD), Josef Šolc st. (t.č. ve Cvikově), štábní strážmistr Čertík z D. Bousova, štábní strážmistr Malý z Mladějova, rolník Florián z Rakova, Fr. Kyzyvát z H. Bousova, Josef Kubiček, Jan Vogel-Čech (t.č. v Jičíně) a mnoho dalších, s kterými výše jmenovaní spolupracovali. Nelze zapomenout např. na babičku Sedmidubských, která na zádech nosila z mlýna mouku a rozdělávala ji rodinám zatčených, dále neznámých dárců, kteří tyto rodiny podporovali finančně. Byla krásná ta obětavost a soudržnost Sobotáků za okupace... A jak dojemně se potom po osvobození starali o nás, nemocné politické vězně...

Závěrem chci ještě poznamenat, že naše organizace byla zaregistrována v Severočeském národním revolučním podzemním hnutí se sídlem v Ml. Boleslavi. Byla to organizace vojenská. Její obvod sahál od Nymburka a Poděbrad přes Mělník, Turnov, Železný Brod až k Hradci Králové a Pardubicím, s kterýmižto kraji bylo udržováno spojení. Existovala i jiná odbojová organizace v naší oblasti, hasičská. Měla však odlišný způsob organizace i práce. O její práci vědí lépe jiní.

Na ukrytí zmíněné vysílačky vzpomíná i odborný učitel Jan Vogel-Čech, jehož vypravování zapsal Václav Frýba:

Za okupace jsem působil v Sobotce. Jednou jsem měl na cvičišti za pokračovací školou tělocvik. Přišel za mnou kolega Podhorský, vzal si mne stranou a vyzval mne, abych o jedné hodině odpoledne šel k Syrovandě a převzal tam od šoféra Zátkova auta vysílačku. Poznávacím znamením byla vstupenka do kina - polovinu jsem měl já a druhou zmíněný šofér. Obě části musely k sobě správně náležet. Auto se zpozdlilo. Obě části vstupenky k sobě správně patřily, šofér však na mou poznámku, že mi má něco odevzdat, odmítl tak učinit na frekvétovaném místě a prohlásil, že mi to předá před hotelem Turistů za nádražím, kde bude za chvíli též skládat zboží. Přešel jsem tedy na nádraží, přecházel po peronu, jako bych někoho čekal od vlaku. Pak auto přijelo před hotel a já šel za ním. Když jsem na dotaz šoféra řekl, že na to nic nemám, skočil do sklepa a přinesl mi aparát v krabici. Odněs jsem ho pozadu přes Humprecht. Pak jsem ho uložil nejprve do dřevníku pro uhlí, později do dějepisného kabinetu ve škole. Když však navštívil školu německý inspektor, zdál se mi tento úkryt nebezpečný a proto jsem vysílačku ukryl v německém archivu ve staré radnici a posléze na půdě domu, kde jsem bydlel - pod podlahou. Když byl zatčen kolega Podhorský, obával jsem se, že by mohlo dojít i na mne, a proto jsem místo jejího ukrytí prozradil Dr. Kafkové, jež byla spojkou v odbojovém hnutí! - Přístroj měl sloužit ke zpravodajství při akcích, jež se zamyšlely konat v okruhu 30 km. Nedošlo však k nim, od tohoto úmyslu bylo upuštěno a aparátu nebylo použito.

Za nějaký čas po zatčení M. Podhorského dostala jeho žena rozkaz vysílačku zničit. Tlumečila tento rozkaz učitelí Čechovi, avšak ten jej odmítl vykonat s poznámkou: Já jsem Vašemu manželovi přísahal, vysílačku nezničím. Co kdyby jí bylo jednou zapotřebí. - Druhý na jeho místě by se byl rád takové přítěže zbavil, on nikoliv (ze vzpomínek rodiny Podhorských).

Zatčení odbojářů ze Sobotce se většinou dostali do koncentračního tábora Terezín. Mezi nimi byl i učitel Josef Kozák, t.č. v Horním Bousově, který nám napsal:

Vzpomínka stará dvacet let.

Bylo to v Terezíně, v Malé pevnosti, kam fašisté zavírali politické vězně. Odtud se odjíždělo k soudům, do káznic, do jiných koncentračních táborů, někdy i zpátky k výslechům na gestapo do Prahy. Ke konci války se Malá pevnost stala jedním z nejstrašnějších vyhlašovacích táborů. Bývalo tu přes pět tisíc vězňů - kamenné, studené cely všech čtyř dvorů byly přeplněné k prasknutí. Velitelem tábora byl odporný esesák Jöckl, který tloukl na potkání a kterému se pro jeho šilhavé oči neřeklo jinak než Pinda.

V únoru a březnu 1945 vyháněli esesáci i ty nejubožejší vězně na kopání zákopů před Litoměřicemi - lidí s tuberkulózou, revmatizmem, se zápalom plic. Každý den se z nich vracelo do pevnosti několik na dvoukolové káře - mrtví. Přiděly jídla setnčily, útrap tělesných i duševních přibývalo. Bylo velmi zle a mnoha lidem klesaly hlavy. Ke všemu tomu ještě v ty dny ukamenovali několik českých chlapců, kteří se pokusili utéci z tohoto pekla.

Zle bylo všude a tak i v naší cele 46. Ani nýt jsme se nenohli, každý byl plný vši a blech a se stěn v noci padaly štěnice. Jídla velmi málo, často přesolené a překořeněné. Vězňové umírali za strašných muk žízní... Co dělat, jak pozvednout lidem hlavy, aby vydrželi až do chvíle, kdy se otevrou brány žalářů? Co dělat?

Nejhůře bývalo v sobotu večer. V neděli drželi někdy i esesáci volno, a tak tu bývalo klidněji i pro vězně. Večer proto vstoupily všechny bolesti, trápení, lidé plakali, vzpomínali na domov, proklínali. Co dělat?

Utvořili jsme malou skupinku, jejíž členové několik dní večer vzpomínali, pak nepatrným kouskem tužky črtali cosi na maličký kousek papíru (tužky i papír tu byly zakázané stejně jako knihy) - a jednou, bylo to právě v sobotu večer, kdy jsme byli jisti, že esesáci popíjejí v kantině a dají nám pokoj...

Plápolající zbytek svíčky ozařoval několik vyhublých obličejů v zádňím koutě cely. "Bratři, chtěli bychom vám něco povědět. Kdo chcete, poslouchejte, kdo nechcete, spěte, budeme mluvit potichu a recitovat též... Naše poezie je krásná, velká a slavná, naši básníci nikdy, ani v těch nejhorších dobách, nezradili. Poslouchejte a přenýšlejte!" Na palandách nastalo hrobové ticho. Zpočátku jsme ani nevěděli, zda někdo poslouchá. A tak jsme četli, recitovali z kousků papírků i zpaněti. Slabě osvětlenou celou celou se nesly verše K.H.Máchy z Máje, z té části, kde básník oslovuje zemi, kde se vyznává ze své lásky k rodné zemi: "Vy, jež dalekosáhlým během svým co ramena tajemným zemi objímáte... tam na své pouti pozdravujte zemi, ach, zemi krásnou, zemi milovanou, kolébku mou i hrob můj, matku mou, vlast jedinou i v dědictví mi danou, širou tu zemi, zemi jedinou". - Pak přišel na řadu Neruda, Havlíček, Wolker, Halas, Sládek a jiní.

Tu jsme dobře cítili, že nemluvíme do ledové cely. Naši druzi, staří, mladí, nemocní, vyčerpaní, zoufalí, nešťastní, trpící i vzdorující už neleželi, ale seděli na palandách na těch třech patrech nad sebou, drželi se koleni ramenu a nakláněli se k nám, aby jim ani jediné slůvko neuniklo. A kdykoliv tichý hlas zanikl, vždycky se odněkud ozvalo: Ještě, ještě... Tleskat se nemohlo a tak jen zářící oči svědčily... Měli jsme připraveno hodně, hodně veršů, ale nestačily, museli jsme přidávat, honem vzpomínat - zatím co jeden přenýšlel, druhý recitoval... Končili jsme verši Fr.Halase z jeho statečné sbírky "Torzo naděje": Takovou fugu nezahrál ani Sebestián Bach, co ny tu zahrajeme, až přijde čas - až přijde čas. V té chvíli každý posluchač porozuměl, co tím chtěl básník říci: že totiž jednu poženeme všechny cizáky, všechny fašisty ze své země... Až přijde čas, až přijde čas... Najednou byl z lidí na naší cele kolektiv, v němž byl jeden za druhého ochoten nasadit život. Jen tak se mohlo stát, že vydrželi i ti, kteří už zoufali.

A jen tak se mohlo stát toto: většina mužů z naší cely chodila pracovat na různá místa do Litoměřic, Ústí, Lovosic, Kopist, Žalhos-
tic, nejvíce však na Richarda. Budíček ve čtyři, v pět odchod, pěšky
a často "laufšriten", když se esesákům zachtělo potrápiti nás. Nějak
právě po tom prvním večeru poezie v naší cele dostal takhle ráno při
cestě na Richarda jeden z esesáků jiný nápad: "Marschritt und singen,
ihr tschechische Schweinhunde..." Komu by se v urazu chtělo do zpěvu?
Zařval znovu a začal nás bít. Tu jsme na sebe mrkli a po pochodující
koloně šel ihned tichý hlas: "Budeme zpívat, dávejte pozor a připojte
se." A už se ozvalo: "Ráz, dva, tři, čtyři - Za větrem plesnivět ne-
chcem a nebudem, musíme kupředu o kousek dál, po proudu, po větru,
nechcem a nebudem, to by nás do smetí vítr zavál..." - vítězný a slavný
refrén už znali - kroně esesáků - všichni: "Až nás půjdou miliony".
A esesáci vyjeveně hleděli na ty podivné vězně, kteří najednou šli a
zpívali jednu píseň za druhou - a se vatyčenými hlavami. A což teprve,
když zánotovali: "Svět patří nám..."

Když jsem šel naposledy v r.1958 tou cestou od Terezína k Litoměřicům,
šel jsem chvíli s hlavou sklopenou a myslil na všechny, kteří se
nedožili a kteří dovedli zdvihnout hlavu i v těch nejtěžších chvílích.

Teď nás ty miliony jdou a nikdo je nezastaví!

Další události na Sobotce můžeme sledovat opět podle
stručných zápisů Jana Šolce v městské kronice:

Dne 18.dubna 1944 odklizená a odvezena bronzová socha Ant.Švehly z
podstavce před okresní záložnou. V dubnu bylo také zřízeno 10 proti-
leteckých bloků a tři bloky závodní.

V červnu byla nařízeno skartace městské spisovny z let 1851-1912 pro
zvýšení sběru papíru. Z každého roku bylo vyřazeno 5 - 10 zcela nepo-
třebných listů nebo podání, z některých roků také nic.

Červenec: Znamením blížící se fronty válečné jsou pestře pomalovaná
osobní auta, která něstem projíždějí. Dosti často přicházejí důstojní-
ci nebo funkcionáři německé správy a strany NSDAP, kteří zjišťují mož-
nosti skladovací a ubytovací. Mluví se o tom, že přijdou uprchlíci.

Listopad: Dne 17.listopadu se počíná zřizovati tak zvaný lágr pro u-
prchlíky, kterým se říká úředně "národní hosté". Vše se děje velmi na-
kvap. Upravuje se pravá polovina obecných a měštanských škol a celá
budova živnostenské školy. Dne 23.listopadu přijeli němečtí uprchlíci
z jižního Maďarska. Přijelo jich 250. Školní prostory značně trpí.

1945- únor: Lágr vyklizen, budovy slouží průchodícím uprchlíkům.
Jsou ubytováni i v sokolovně a v hostinských sálech. Jejich počet stá-
le vzrůstá: 4.II.1945 - 950 osob, 92 vozů, 164 koní

15.II. - 1555 osob, 223 vozů, 392 koní, 18 volů

18.II. - 2537 osob, 283 vozů, 663 koní, 16 volů

20.II. - 5129 osob, 525 vozů, 927 koní.

Březen: Dne 12.března přišel oddíl vojenských zákopníků na vybudování
protitankových překážek. Dříví bráno z panských lesů, les pod Hun-
prechten se podařilo zachránit. 14.března byla zabrána sokolovna pro
uskladnění vojenských obleků.

Tak jsme se dostali do roku 1945, do posledních týdnů války.
Sobotkou procházejí nejen kolony německých uprchlíků, ale též
transporty válečných zajatců. Podporování zajatců za pochodu
se ukazuje neúčelné, jsou bití a střílení pro každou malič-
kost. Tak v Nepřívěci u Kavalírů byl zastřelen ruský zajatec
proto, že si vzal jeden brambor. Podobných obětí bylo více -
u Augustů na Plhově, u Rejmanů v Oštecích apod.

Proto se přistoupilo k organizování zásobování. Středis-
kem se stalo hospodářství Jindřicha Brixího v Sobotce, kde se
soustřeďovaly potraviny i jiné věci, vařila se zde polévka,
kterou pan Brixí pak odvážel do míst, kde zajatci nocovali.

Podobně postupovali i jiní hospodáři v Sobotce a okolí. Tak se zajatcům pomáhalo a mnozí z nich také na Sobotku z transportů utekli. Byli to Rusové, Angličané i jiní a jejich počet překročil hodně stovku. Skrývali se kolem Dobšic, v mladějovských a plhovských lesích, asi 18 jich bylo na Blatech, byli na Dolech, v Pláckánu, kolem Spařenců a na jiných místech, kde dodnes najdeme zbytky jejich úkrytů. - O útěku I.K.Nelipoviče jsme již psali a otiskli jsme i několik vzpomínek jednoho z organizátorů partyzánské činnosti, učitele Josefa Macouna /nyní v Trutnově/. Vzpomínku na další uprchlé sovětské zajatce si zachoval František Kozák ze Skaříšova:

Byl únor 1945. Po státní silnici od Jičína k Turnovu pochodovaly kolony trpících zajatců, většinou Rusů. Doprovázely je početné eskorty Němců. V Újezdě pod Troskami odbočovaly na okresní silnici vedoucí přes Hrdonovice a Mladějov na Sobotku a dál pak k Mnichovu Hradišti.

Byl to smutný pohled na ubožáky, špatně ošacené; někteří šli téměř bosí a všichni byli bídně živeni. Poměrně lépe na tom byli Angličané, o něž bylo lépe pečováno.

Tyto transporty putovaly až z Polska a východního Pruska. Když někteří zajatci klesli únavou a vyčerpáním, byli na místě stříleni; totéž čekalo ty, kteří se pokusili o útěk. A přece bylo hodně těch, kteří riskovali a utíkali, zvláště když vedla silnice mezi lesy. Taková příležitost se naskytla i za obcí Hrdonovice.

A tak jednoho pozdního únorového večera jsem dostal návštěvu čtyř ruských zajatců, Vasil, Ivana a dvou Alexů. Jména jsem se ovšem dověděl až později, ten večer nebyla vhodná doba na seznamování. Po částečném nasycení - ani my jsme přílišné zásoby neměli - jsem hochy ubytoval na půdě na sláně. Manželka chrála na kanech tři cihly, zabalila je do vlhkých hadrů a pytlů, které si dali mezi sebe v úkrytu. Byl to dosti vydatný zdroj tepla, jak si to všichni pochvalovali.

Tak jsem je ukryval asi deset dní. Měl jsem však děti a obával jsem se, aby něco neprozradily, proto jsem uznal za vhodné raději je do všeho zasvětit. Neobešlo se to bez dlouhé přednášky, poučování a vysvětlování, ale věřím, že to mělo větší úspěch, než kdybych to před nimi tajil.

Přesto se nic neutají dlouho - ani to, že přechovával ruské zajatce. Posléze mě soused varoval, že přivedu celou osadu do neštěstí. Proto jsem se rozhodl ubytovat je v lese. Naše osada je kolkolem obklopena lesy, prostoupenými stráněmi a roklemi, a tak nebylo velkým problémem vybudovat zde úkryt. Hoši se zabydli v zemljance a odtud chodili i k jiným vesnicím a seznámili se i s jinými občany, čímž ni také ubylo nemálo starostí o jejich obživu. Poněvadž i jinde byli utečenci, stávala se tato skupina početnější a zanedlouho se znali všichni noví obyvatelé lesů mezi Troskovicemi a Nebákovem.

Naši čtyři hoši, jak jsme je nazývali, nám zůstávali věrni. Pravidelně nás večer navštěvovali a protože někteří z nich byli také otcí, přilnuli k našim dětem a tyto zase k nim, zvláště také proto, že to bylo spojeno s dobrodružstvím, romantikou a tajemstvím.

Až jednou přišli jen tři. Na mou otázku, proč nepřišel také Vasil, mi odpověděli: "Vasil umret, noga mnogo bolit". Vyzval jsem je, aby ho příštího večera přivedli, ale z jejich odpovědi jsem vyrozuměl, že není schopen chůze. "Tak jej přineste!" - "Vot, vot!", což bylo známenín, že tak učiní. Mne překvapovalo, jak klidně mluví o blížící se smrti svého soudruha; že musí zemřít, že mu není pomoci. Ovšem i to jsem chápal: oni viděli stovky lidí umírat, a byly případy, kdy smrt mohli považovat za vykoupení a dobrodiní.

Příští večer Vasilu tedy přinesli. Vytvořili jsme mu skrýš v seně. Nohu měl silně oteklou a velmi bolavou, nikdy jsem něco podobného ne-

viděl. Hrála všemi nožnými barvami, z nichž převládala fialová. Ač jsme si slovy mnoho nerozuměli, jeho pohledy byly natolik výmluvné, že člověk musel pochopit. Ukazoval, že chce nohu uříznout, jen to že jej může zachránit, jinak kaput. Muselo pro něj být opravdu hrozné, když mimo bolesti, kterými trpěl (ač nevydal ani sten), viděl, že musí zemřít - teď, po šesti letech války, kdy se její konec neodvratně blížil a kdy mohl pomýšlet na shledání s rodnými ve vlasti.

Manželka mne znervoznovala svým stálým "Ježíši Kriste, vždyť ten člověk nám zde zemře, co si počneš?" Na to jsem jí nemohl dát uspokojivou odpověď, protože jsem to také nevěděl. Ráno však místo do zaměstnání jsem jel na kole do Sobotky. Manželka stále naříkala, čeho se to odvažují, jestli myslíš, že ho zde bude někdo operovat. Ale já se již rozhodl. Jel jsem požádat o pomoc Dr.Kafku, o němž jsem věděl, že je i dobrým chirurgem a jeho paní že je také lékařkou, takže dva si budou spíše vědět rady.

Lékař mne vyslechl, pochopil, o jakou nemoc jde a slíbil, že večer ke mně přijede. Byl to těžký den do onoho večera. Manželka měla stále ještě pochybnosti: "A co když, táto, nepřijede, co jestli tě udá?" To vše mi samozřejmě klidu nepřidávalo. Ale jak říká přísloví - z čeho má člověk velký strach, to obyčejně dobře dopadne. Večer lékař skutečně přijel, při svitu petrolejky nohu umrtvil, rozřízl - vytekla z ní spousta hnisu - a obvázal. Dále nám udělil pokyny, abychom nohu denně koupali v odvaru heřmánku a řepíčku, později aby nemocný chodil jen za pomoci hole.

Žádný pacient nedodržel příkazy lékaře tak přesně jako Vasil. Manželka mu denně připravovala teplý odvar z koření a o ostatní se už postaral velmi pečlivě sám. - Můj nejstarší syn se v té době již učil truhlářem a tak dostal za úkol zhotovit hole. Byly sice poněkud primitivní, ale svému účelu sloužily dobře.

Vasila jsme samozřejmě nechali dále v úkrytu v seně, do zemljanky nemohl. Ale to již byl březien, odboj sílil a tak jsme se domnívali, že s postupem Rudé armády se zmenšuje i nebezpečí pro nás.

Vasil se pozdravoval velmi dobře díky své tělesné zdatnosti. Říkal: "Ty - dochtor, moc charašo!" A sebe považoval za znovuzrozeného, vždyť ještě krátce předtím věřil, že se blíží jeho neodvratný konec. Myslím, že byl jedním z nejvděčnějších pacientů Dr.Kafky.

Sobotkou prošla i kolona zajatých účastníků Slovenského národního povstání. Píše o nich Dr.Alois Kafka:

Kterýsi den v dubnu 1945 procházeli Sobotkou neznámo kam zajatci ze Slovenského národního povstání. Nikdo se nesměl zdržovat na ulici a oni sami byli přísně střeženi, aby místní obyvatelstvo s nimi nepřišlo do styku. Přesto se to podařilo cestou do Oseka mé ženě Dr.Marii Kafkové a vychovatelce našich dětí sl.Vorlové, když jely s dětským kočárkem na procházku. Donlukyly se slovensky, že za nimi večer přijedou. Aby věděly, kam transport na noc dorazí, poslaly za ním malého Milana, syna učitele Macouna.

Večer se za transportem vydalo osobní auto - obě ženy a pan Šolc - do Kněžmostu. Vezli tři velké pytle potravin: housky se sýrem, masem, máslem a salámem (od p.Dráského) atd. Přístup k zajatcům byl zjednan velmi obtížně, poněvadž byli přísně střeženi i v noci - nakonec se podařilo potraviny spustit střechou domu a ulehčit hladovějícím. Když pak večer místní hostinský podnapil německého strážného, podařilo se i navázat hovor s jedním účastníkem, Inrichem Plánčikem.

Po osvobození od něho dostala Dr.Kafková dopis z Bratislavě. Vyjímáme z něho: "Bolo to na nás všetkých priveľa, o tom iste sama viete že ako sme vyzerali. Naša púť trvala bez odpočinku až do veľkej noci a končila v Bavorsku pri Mníchove, kde sme sa dočkali konca tejto hroznej války. Domnievali sme sa, že si konečne odpočinieme, ale ne-

šťastnou náhodou sme sa dostali na také miesto, kde na nás boli robené hĺbkové nálety denne, ktoré stály i nás mnohé obete. Ktorým nebolo súdené umrieť náletmi, chorobami z podvýživy umierali a nebolo im dopriaté dožiť sa šťastného návratu. Sám nemožem veriť, že to so mnou takto dopadlo, lebo nádej som nespočítateľne mnohokrát stratil."

Dopis byl psán po návratu domů v červnu 1945.

Další vzpomínání uprchlého sovětského válečného zajatce Petra Platonoviče Chodka, který byl vloni znovu na návštěvě v našem kraji, zachytil Antonín Knížek:

Koncem roku 1944 byl pracovní tábor v Katovicích, jakož i jiné koncentrační tábory na území Polska, evakuován a transporty smrti byly hnány před náporem Rudé armády k západu. Náš transport se dostal na území Československa. Ihned jsme poznali ze sympatií obyvatelstva, které nám tajně dávalo chléb a jiné potraviny, že jsme v zemi přátel. Z počátečního stavu 1200 osob došlo po měsíčním trýznivém putování do Libunce, okres Jičín, do stodoly v č.17 u Jakubců jen asi 150 lidí. Ostatní cestou zahynuli, byli ubiti, jejich mrtvoly lenovaly příkopy silnic, po kterých jsme se ploužili jako zkrvavené stíny. Jen málo se nás spasilo útekem. K němu jsem se se svými druhy Iljou Petrovem, Ivanem Těrjochinem a Kostou Železnakovem rozhodl i já. Útěk se za večerní sněhové vánice podařil. Za studených nocí plížili jsme se soboteckými lesy, ve dne jsme odpočívali ve stodolách obcí Blat, Zámostí, Mladějova a Leštiny s hladovými žaludky. Sytili jsme se nadějí, že se brzy setkáme s partýzány. Začátkem ledna 1945 za mrazivé noci jsme potkali na polní cestě vedoucí k Markvarticům mladíka, který nás dovedl do Rakova do domku svého otce Františka Jovúrka, který uměl rusky. Ten pro nás našel ideální úkryt na lesní sanotě Na dolách č.28, v katastru obce Važic. Přišli jsme zarostlí, otrhaní, zubožení, šel z nás strach. V pohostinné rodině Procházkové nás nejen ukryli před pronásledováním, ale také ošatili, obuli, léčili a stravovali. V době fašistické okupace to nebylo lehké a jednoduché - živit čtyři vyhladovělé chlapy s bezednými žaludky. Bábušce Procházkové, Enilce, Janovi, Oldovi Límanovi a ostatním členům rodiny se to podařilo. Našli jsme v nich dobrou a statečnou srdce.

Československo se stalo naší druhou vlastí. Získali jsme zde přátele, našli své krajany, kteří také utekli ze zajetí a skrývali se v okolních lesích a obcích. S nimi nás spojili Alois Klína a František Florián z Rakova. V potyčkách s německými policejními i vojenskými hlídkami jsme získali potřebné zbraně a společně s českými národními institeli - partýzány - jsme zorganizovali oddíl, kterému velel nadporučík Alexandr Orlov, politickým komisařem byl nadporučík Ivan Karlovič Nelipovič a tlumočníkem Nikolaj Hladík. K 1.máji 1945 jsme měli pohotovost, to nás již byl celý bojový prapor pod velením majora Vagana Vartanana. Za úkol jsme měli zpomalovat postup německých vojsk ku Praze. Tak jsme pomáhali sovětské armádě porážet německé okupanty a přibližovat vyteužený den historického vítězství.

Zajímavé jsou i vzpomínky lékařů, manželů Kafkových, na ošetřování skrývajících se zajatců:

Jako lékařka jsem v roce 1945 jezdila často do Horního Bousova, kde u paní Zurnové bývali tři ruští zajatci, kteří tam přicházeli večer z lesa za Střehomí. Jeden z nich byl těžce nemocen a přesto, že byl léčen injekcemi a pečlivě ošetřován paní Zurnovou, asi po dvou měsících zemřel. Byl tajně v noci pochován. Jen málokdo se tehdy odvážil toho, co dělala paní Zurnová. Bylo zapotřebí velké odvahy a opatrnosti celé rodiny. - Jiného zajatce jsem ošetřovala u paní Kolnerové ve Střehomí-Rašovci. Chdili tam za ním asi čtyři jeho kamarádi. Byl těžce postižen střevní infekcí, nastydlý a přes všechnu naši péči své chorobě podlehl.

Ve Spářencích u Myslivny žili pod ochranou rodiny lesního Rittera čtyři ruští a tři angličtí zajatci. Měli tam vybudován podzemní úkryt. V revolučních květnových dnech žili přímo v Myslivné a účastnili se akcí v lesích. Paní lesní o všechny pečovala, vařila jim a starala se o ně přesto, že měla sama početnou rodinu.

V květnu jsem se k nim na její pozvání uchýlila s malými dětmi. Pomáhala jsem jí v práci a v prádelním koši jsme spolu nosily proviant partyzánům do lesa, kde hlídkovali na cestě ze Spářenců k Dolnímu Bousovu. Zpět nás zpravidla doprovázel Petr, mladý zdravý sovětský partyzán. Jednoho večera, když jsme po přestřelce šly k postavení našich bojovníků, potkaly jsme smutnou skupinu, obklopující selský vůz. Na něm ležel mrtvý Petr. Přišel o život, když vystřelil z pancéřové pusti na německý tank. Výbuch ho těžce zranil a Němci ho na místě surově dobili. Tak zahynul hrdina - Petr Michajlovič Paršin.

Já jsem zajížděl na jaře 1945 až za hranice soboteckých lékařských obvodů. Jednou to bylo až do hájenky v Bechově, kde byl hajným pan Janatka z Ošovic a kde jsem ošetřoval těžce zraněného zajatce.

V Sobotce jsem poskytoval pomoc ruským zajatcům, kteří trpěli celkovou slabostí a průjmy a byli přechodně ubytováni v restauraci Na sále u Kafků. Tlumočnicí byla paní Pelagea Fišerová. Zorganizovali jsme narychlo peněžní sbírku, aby tito vysláblí a další pěší cesty neschopní zajatci mohli být dále dopraveni vlaken. Věc se kupodivu podařila, doprovázející němečtí vojáci s tímto řešením souhlasili.

Část zajatců, kteří na tom byli lépe, byla ubytována na Sycovandě. I tyto jsem navštívil. Byli na tom fyzicky lépe, přesto si mezi nimi jeden nařikal na silné bolesti v pravém rameni. Při prohlídce jsem zjistil, že má na paži rozsáhlou phlegmonu. Přemluvil jsem strážného, aby s ním došel ke mně do ordinace. A zde - zatímco Němec popíjel slivovici - jsme v klidu mohli zajatce operovat a obvázat. Šlo o mladého chlapce, který byl velice rád, že se mu ulevilo.

Podobný případ jsem řešil i na Skaršišově u Kozáků v č.7. I zde při nouzovém osvětlení na půdě v seně jsem operoval rozsáhlou phlegmonu celého bérce břitvou. Vytéklo mnoho hnisu, po čemž následovala bezprostřední úleva. Dohojení pak bylo otázkou času a péče okolí.

Jednou jsem byl volán důvěrně do Brixova hospodářství v Sobotce č. 188. Bylo to večer. Paní Brixová potřebovala nutně lékařské ošetření, neboť šlo o průstřel nohy při neopatrném zacházení se střelnou zbraní. To ovšem bylo nutno utajit. Vždyť všechny zbraně měly být dávno pod trestem smrti odevzdány. Všechno dopadlo dobře, nikdo se nic nedověděl, pro sobotecké občany se paní Brixová opeřila.

Navštěvoval jsem pochody zajatců, místa, kde nocovali na Sobotecku a zpřístupňoval jsem cesty dalším, kteří přiváželi potraviny. Hovořil jsem také se zajatci - lékaři a ošetřovateli a zásoboval jsem je malým množstvím toho nejnужnějšího pro první pomoc (obvazový materiál, jedová tinktura, prostředky proti bolestem a průjmům atd). Tuto pomoc jsme organizovali ve spolupráci s místním lékárníkem PhMg Jaroslavem Macounem, který pro ni uvolnil zdarma vše, co mohl. I dentistka Zdenka Netréřová-Hortlíková obětavě ošetřovala pod rouškou noci zajatcům chrup. Němci nám v této činnosti obvykle nebránili.

Soboteckem procházeli i angličtí zajatci. Jednou jsem byl volán k nim do Oseka, kde nocovali. Šlo o běžnou nevolnost. Jaký to však byl rozdíl! Zatímco ruští byli vyhublí a otrhaní, byla jim bráněno i v omyvávání a i v noci byli zavírání natěsnání ve studolách, Angličané se volně pohybovali po dvoře stavení, ten se nyl, onen holil, bavili se a kouřili. Dohled na ně byl velmi uvolněný, proto se mohlo stát, že k nám večer přišel jeden "na kávu".

Několikrát jsem byl volán i k "národním hostům", kteří přenocovali ve škole, v sokolovně apod. Mnozí z nich byli vysílení, zejména staří lidé. Jezdili na rostodivných vozidlech, často vzbuzujících smích. I

starý landaur byl mezi nimi a v něm nějaká šlechtična. Některé ona-
čejší Něnce doprovázeli i francouzští zajatci, přidělení jim na práci
a požívající značné volnosti. Jeden z nich utekl a zůstal v naší rodině
ně celý týden. Byl naším hostem, mlúvilo se a vzpomínalo a zazpívali
jsme mu i Marseillesu francouzsky. Slzel štěstím. Odešel, když zesílil
a když se obával, že by nám mohl být přítěží nebo způsobit pronásledo-
vání. U Mladé Boleslavi byl chycen a dostal se do Malé pevnosti v Te-
rezíně a odtud do pochodu smrti, z něhož utekl. Po osvobození jsme od
něho dostali pěkný dopis z Francie, ve kterém vzpomínal vděčně na So-
botku a oceňoval, že díky pobytu u nás se zotavil a pak všechno šťastně
přestál. Ještě jednou se pak ozval z Alžíru - bedýnkou datlí v mandlích.
Od té doby nenapsal - žije?

Vřelé přátelství nás spojilo i s jedním z Angličanů, ze skupiny v
Plakánku. Byl to původem polský žid, který byl zajat při tažení v se-
verní Africe. Často k nám přicházel. Po osvobození odjel do Izraele
a žije v Tel-Avivu.

Dobře jsme znali i ostatní z této skupiny, kteří se u nás doma také
občas objevili: vážnější Tempí, veselý Norman, rozpačitý Wighan. Nor-
man se tu oženil s Vlastou Hořákovou a odvezl si ji do Jižní Afriky,
kde žijí s dětní nedáleko Kapského Města. Psávali často, dokud žila
babička Hořáková a vzpomínali, jak se denně starala, aby Angličané v
Plakánku v bunkru měli co jíst.

I mladý Wighan se u nás oženil - vzal si děvče ze Střehomi, které
však později nechťelo manžela následovat do ciziny. Žije zde i s dcer-
kou - Hankou Wighamovou.

Dnes si na tyto příhody a události vzpomínáme už jen jako na vzru-
šující momenty v naší lékařské praxi a mladý čtenář, který si nedoveče
představit dusivou válečnou atmosféru, si třeba pomyslí, že vlastně o
nic nešlo, jen o běžné zákroky diktované povoláním. Ale tehdy pro znač-
né riziko s tím spojené bylo třeba k takovýmto zákrokům i odvahy, zvláš-
tě když jsme měli malé děti. Jakákoliv pomoc nepřátelům Říše se tehdy
přísně trestala a na všechno byl jen jeden trest: smrt zastřelením pro
pachatele, někdy i vyvraždění celé rodiny.

Na události na jaře r.1945 vzpomíná i předseda JZD Nástup
Josef Mařan ze Staňkově Lhoty:

My na Staňkově Lhotě jsme nepatřili k posledním, kteří se zapojili
do příprav na konečné zúčtování s fašisty. Váli k odporu ještě posilo-
valy pohledy na kolony zubožených sovětských zajatců, ubíjených a tres-
taných německými strážnými za každou maličkost. Pomáhali jsme jim, jak
se dalo. Snadněji šlo pomáhat zajatcům anglickým, se kterými bylo zachá-
zeno daleko lidštěji. Jednu noc u nás spali a hned deseti se podařilo u-
téci. Po odchodu kolony se k nám vrátili, ustrojili jsme je a žili pak
na Sobotecku až do konce války. U nás byli dva. Donlouvali jsme se ru-
kama, němčinou - prostě jak to šlo. Hodně nám prospěli svými zkušenost-
mi v květnových bojích.

Přímo z květnových dnů mi utkvělo v paměti několik událostí. 5.května

volala Praha o pomoc a my jsme se rozhodli vyhodit most u Samšiny, aby byl zpomalen postup Němců k hlavnímu městu. Akcí jsme provedli v noci kolem druhé hodiny spolu s Josefem Macounem, Fr. Kolocem, Šolcem a dalšími lhoteckými občany. Most jsme podsekali, položili nálož a vyhodili do povětří. Nepovedlo se nám to dokonale, most však byl silně poškozen a německá vozidla přes něj nenohla.

Aby byla zamezena objížďka přes Příchvoj, postavili jsme potom velký zátaras nade Lhotkou na odbočce silnice k Markvarticům. Na jeho stavbu jsme použili klád z Balákovy pily, štuk atd. Kolem byla stráž, Němci zátaras objet nenohli, nevěděli také, zda za ním nejsou připraveni bojovníci a tak jsme z pily s radostí pozorovali, jak obracejí a jedou zpět, jinou objížďkou. Na Lhotku vystřelili několik ran, které nikomu neuškodily.

U Příchvoje nechali Němci stát kolonu aut a kanonů. Hlídal ji jediný voják. Toho v Příchvoji opili a jeden protitankový kanon jsme Němcům ukradli. Připojili jsme ho za traktor a odvezli přes Samšinu Singrubem do Sobotky do Vitaminy. Tam bylo skladiště zbraní a odtud se pak kanon dostal do Rovenska pod Troskami. U Černé louže se nám podařilo odebrat Němcům ještě protiletadlové čtyřče, ale to jsme již nenohli dále dopravit, proto jsme ho rozebrali a zakopali u Macounů na zahradě. Na místě boje u Šalandy 7. května jsme získali nákladní automobil, který jsme také předali k dispozici partyzánům. Další akcí byl přepad německého auta u Černé louže, kde přišli o život dva němečtí vojáci, ostatní se nechali odzbrojit a byli předáni do zajateckého tábora. Mnoho zbraní a výstroje jsme získali i při průchodu části jičínské německé posádky naší vesnicí. Josef Kalvach jim německy namluvil, že v Sobotce jsou již Rusové a tak Němci odhazovali, co se dalo. Materiál jsme předali do sběrný v Sokolovně v Sobotce.

Několikrát u nás byl i partyzánský velitel Ivan, výborný organizátor a skvělý člověk, hrdina. Dával nám pokyny pro bojovou činnost a žádal munici. Na jeho příkaz jsme se vypravili traktorem spolu s Jos. Macounem a Fr. Klocem do Dětenic, v jejichž blízkosti měli Němci muniční sklady. Náložili jsme plný valník nábojů, granátů a pancéřových pěstí a vezli jsme ho nejbližší cestou směrem na Hřmenín. Slyšeli jsme střelbu, jeli jsme ještě kus a vtom nás zastavil nějaký občan, kam jedeme a co vezeme. Když jsme mu řekli, že munici pro partyzány, vrátil nás zpět, protože u Hřmenína došlo k přestřelce mezi partyzány a silnou kolonou Němců, při níž byli i na naší straně mrtví. Vrátili jsme se proto do Libáně a jeli jsme oklikou přes Zeleneckou Lhotu a Markvartice. Přes noc byla munice ukryta v dubáku pod Kumbáloven a ráno 9. května jsme ji šťastně dovezli do Rovenska pod Troskami a předali Ivanovi.

Tak jsme se v našich vzpomínkách dostali do dnů květnové revoluce. 5. května vystoupili naši čeští bojovníci, z lesů vyšly partyzánské oddíly vedené I. K. Nelipovičem, npor. A. Orloven, mjr. Volken (Chranovským), mjr. Vartanem a jinými. Všechny patřily do partyzánského svazu Krystal, řízeného njr. Cermanem a kpt. Chotoven.

Celý průběh květnové revoluce v Sobotce líčí zajímavě předseda Revolučního národního výboru Jaroslav Sedmidubský:

Již v dubnu 1945 jsme začali připravovat zbraně. Převzal jsem ty, které byly zakopány učitelem Podhorským na zahradě, shromažďovali jsme i jiné. Např. paní Brixová přinesla opakovací pistoli od svého otce ze Skušiny. Neuměli jsme s ní zacházet a když ji prohlížel jeden anglický zajatec, vyšla rána a náboj prostřelil paní Brixové nohy. Ovšem pro soboteckou veřejnost se opařila.

Počátkem května se ustavil první Revoluční národní výbor, v jehož čele stál Josef Šolc z "Mostu". Prvním úkolem bylo převést naše zbraně do Jičína. Jeli jsme autem Antonína Zogaly a šťastně jsme proklouzli německými hlídkami, neboť jsme spěchali: zavázal jsem si ruku do zá-

stěry a vezli mne do nemocnice, protože jsem utrpěl vážný úraz na cirkulárce. Tak jsme Němce přelstili, ale návrat už nebyl tak radostný - dozvěděli jsme se, že projíždějící Němci zranili střelbou tři naše občany: Mládka, Baláka a Kopackého. Proto jsem jménem RNV vyzval z balkónu soudu shromážděné občanstvo, aby se rozešlo do svých domovů, aby bylo zabráněno dalším obětem.

Druhý den v neděli přepadli Němci z Jičína četnickou stanicí v Sobotce, kde měl Revoluční národní výbor své sídlo. Předseda Šolc zavolal o pomoc do Dolního Bousova, ale Němců byla přesila, tak jsem pomoc vrátil zpět. Odjíždějící Němce pak překvapili u Šalandy partyzáni, Němci po ztrátách ustoupili do Jičína a již se v Sobotce neobjevili.

Po této události se RNV nově organizoval v Mrvově cukrárně, která nám byla ochotně zapůjčena, protože četníci nám odmítli nadále propůjčit místnosti. Nové složení RNV bylo: Jaroslav Sedmidubský jako předseda, učitel Josef Macoun, truhlář František Ort, sklář Antonín Žogala, brusič skla Karel Melchovský a cukrář Josef Mrva jako členové. Jako spojky s partyzány fungují Jos. Šolc a Jos. Elbrs, jako řidiči Fr. Zejbrdlík a Pudil, i jiní, na poště obětavě zajišťuje spojení u telefonu pan Vilda, hasiči a škauti pod vedením Franty Stašky mají na starosti pořádkovou a spojovací službu ve městě atd. Okolní obce varujeme, aby se nepouštěly do nerovných bojů s Němci. Neuposlechli jedině v Horním Bousově a výsledkem bylo krveprolití u Pyrámu v nerovném boji s tanky. V Sobotce pak byl zastřelen rozzuřenými fašisty Jaroslav Havíř.

Na rozhlasovou výzvu organizujeme pomoc pro Prahu a Terezín. Naše občanstvo pochopilo význam rychlé pomoci a brzo bylo sebráno mnoho věcí. Sbírkou pro Prahu jsme odvezli na traktorech do Mladé Boleslavi, do Terezína jsme vypravili nákladní auto s oděvy, potravinami a léky. Odjeli tam i Dr. Kafka a Dr. Ort se sestrami Blažkovou a Fibigerovou, aby pomohli těžce nemocným vězňům.

Prchající Němci odhazují zbraně, střelivo a třaskaviny. Aby nedocházelo ke zbytečným úrazům hlavně mládeže, nařídilo Místní vojenské velitelství, aby se tyto věci odváděly do Vitaniny, kde byly střezeny. Místní vojenské velitelství se zde vytvořilo z neděle na pondělí, když Němci rozehnali náš první RNV a obsadili jeho sídlo - četnickou stanicí. Velitelství mělo své sídlo ve sklárně, vedli ho záložní důstojníci učitel Rudolf Hošek, por. Doškář a Jaroslav Veselý. Službu vykonávali důstojníci a mužstvo v záloze i dobrovolníci mladších ročníků ze Sobotky a okolí.

Velký význam mělo získání 900 litrů benzínu pro RNV - byl získán ze Semil výměnou za potraviny. Tak byly zajištěny jízdy spojek i přeprava raněných a těžce nemocných do nemocnice. Stejně tak jsme zajistili i mnoho potravin, oděvů a jiného materiálu po ustupujících fašistech. Skladiště bylo zřízeno v sokolovně.

Dobře bylo zajištěno spojení s partyzány i s okolními vesnicemi. I hlídky na Humprechtě a na kostele se osvědčily. K významnější události zde již nedošlo. Přesto se nám všem hodně ulehčilo a srdce se nám naplnila radostí, když jsme konečně ve čtvrtek mohli přivítat první jednotky Rudé armády, které přijížděly od Turnova.

Vratně se ještě obšírněji k některým událostem, na které narazil Jar. Sedmidubský. O prvních střetnutích s Němci si zapsal Josef Holata:

Když v poledních hodinách 5. května volal pražský rozhlas několikrát o pomoc, tvořily se i u nás na veřejných prostranstvích hloučky lidí, které rokovaly o vzniklé situaci. Ve snaze nějak pomoci jsme chtěli získat zbraně, aby bylo možno také účinně zasáhnouti. Malá skupinka odešla beze zbraní (nepočítaje jeden revolver) do živnostenské školy, kde získala dvě pušky s náboji od vojáků, kteří hlídali vystěhovalce. Když se tato skupinka obkloupena zvědavci vracela, přijíždělo od Jičína

osobní auto, zastavilo před záložnou a řidič se mne tázal na směr jízdy. K autu přistoupili ještě občané Rulc a Ježek a po kratším vyjednávání jsme získali pušku s náboji. Během této akce přijíždělo od Mladé Boleslavi nákladní auto s pěti německými vojáky. Postavil se mu do cesty Kálvach s puškou namířenou na šoféra. My ostatní jsme přistoupili k autu, toto zastavilo a po kratší tahačnici o pušky se vojáci nechali odzbrojit, odepnout opasky a odebrat i náboje. Tak jsme získali dalších 5 pušek. Vzadu na autě bylo velké množství obuvnického materiálu, který jsme zabavili a složili v sokolovně, kde byli umístěni i zajatci a postavena k nim stráž. Pod nákladem jsme našli další pušku a revolver.

Pak kdosi přinesl zprávu, že u Hrdoňovic bylo shozeno padákem větší množství zbraní. Bylo rozhodnuto zajet pro ně ukořistěným nákladním autem. Jel Pospíšil jako řidič a několik dalších, bohužel zpráva se ukázala klamnou jako ještě mnoho podobných zpráv později.

Mezitím další skupina dobrovolníků odešla odzbrojit posádku protiletectvé služby na Bořenovách.

Ke třetí hodině vznikla přestřelka na Benešově a blížila se do města. Z aut bylo stříleno na všechny strany do ulic i do oken domů, obyvatelstvo se rozprchlo do domů a do polí. Při této střelbě byli také naši první ranění - na chodníku u záložny byl raněn pan Mládek, dále pan Balák a Kopecký. Později stříleli i další projíždějící Němci, bylo poškozeno mnoho oken a výkladních skříní, slyšeli jsme i silnou explozi granátu nebo pancéřové pěsti dole z města.

Navečer asi v 18 hodin se vrátilo z Jičína auto, které tam odváželo naše raněné a přivezlo zprávu, že máme vyvěsit československé prapory a vlajky, což se také ihned po celém městě stalo. Na náměstí se sešlo občanstvo s trikolorami, byla zahrána naše hymna, na elektrický stožár byla vztyčena naše vlajka a konal se průvod městem.

Druhý den ráno přišli partyzáni do města, odevzdali jsme jim zbraně, levecké pušky atd. Odpoledne se vydali do Dolního Bouseva dobývat německé skladiště.

Asi v 15 hodin přijelo od Jičína několik německých aut s vojáky, kteří byli po zuby ozbrojeni. V tu chvíli přivezl Janatka s několika dalšími chlapci Sládečkovo auto z Mladějova. Němci seskákali z aut, na ulici postavili kulomet a vystřelili několik ran. Naši chlapci se rozutekli. Němci vzali nejprve několik rukojmíc (starostu Baláka a další), pak naložili své zajaté, část potravin a materiálu, sebrali naše auta a odjeli k Jičínu. U Šalandy je pak přepadli partyzáni. Tato výprava prý byla do Sobotky povolána zradou, aby osvobodila zajaté Němce.

Navečer pak následovalo stěhování vystrašeného občanstva do lesů ke Spýšové, ale byl již poměrný klid.

Průběh dalších akcí vylíčil již článek Jar. Sedmidubského. Podívejme se ještě v krátké vzpomínce Dr. Aloise Kafky na události 8. května v Sobotce, kdy po střelbě u Pyrámu došlo k zavraždění Jaroslava Havíře:

Po ozbrojené srážce u Pyrámu (o které jsme v našem Zpravodaji již psali), jsem byl telefonicky volán, že je třeba naléhavě lékařské pomoci v Horním Bousevě, že se tam střílí a je hodně raněných. Když jsem sjížděl s Václavem Luksen autem z bytu do ulice, musel jsem prudce zabrzdít a vrátit se zpátky, neboť ulicí nahoru se valil německý tank. Tak rychle na sebe navazovaly události v Horním Bousevě a v Sobotce. Zde byl zastřelen bratr Jaroslav Havíř a jiní jen zázrakem ušli smrti. Jak k tomu došlo?

Dnes si už dobře nevzpomínáme na podrobnosti, ale vím, že u benzinové pumpy u Dráských zastavilo malé autíčko přijíždějící z náměstí, plně obsazené partyzány. V tom přišla zpráva, že od Horního Bouseva

jedou k Sobotce tanky. A než se kdo mohl vzpanátovat z leknutí, už tu byly.

Partyzáni ověšení zbraněmi vyskákali z auta a utíkali uličkou vedle sklárny (kde se hlásilo právě hodně občanů do služby u Místního vojenského velitelství) směrem do polí. V posledním okamžiku vběhli do dvora ke Kosinovým a tam se schovali do protiletického krytu, kam přiběhli i manželé Zunrovi. V zápětí za nimi už byli na dvoře němečtí vojáci, kteří dostali rozkaz všechno prohledat. V krytu bylo slyšet, jak se dohadují, že prchající musí být zde. Nenašli je však a tak naši občané unikli jisté smrti.

Zatím se pronásledovatelé soustředili na jiného prchajícího, Bohuslava Novotného, který utíkal podél trati k lesu. Jak sám vypravuje, byl to skutečný závod o život, neboť po něm stříleli nejen z pušek, ale když se na poli objevil tank, vyslali za ním i několik ran z kanonu. Jen díky šťastné náhodě, kdy se chvílemi instinktivně vrhal k zemi, nebyl zasažen. Po vyčerpávajícím běhu se mu podařilo dostihnout hlubokého úvozu a zmizet Němcům z očí.

To se již pronásledovatelé otočili za dalšími utíkajícími - Dr. Smetánkou ml. a Jar. Havířem, kteří utíkali k Maštálkovu rybníčku. Prvnímu se podařilo schovat do kanálu, druhého však tank dohral a salvou z kulometu ho pokropil. Zachránila se jen jeho dcera, kterou nesl sebou. On sám komal v té době v hasičské uniformě poř. službu.

Když ležel na nosítkách u nás na chodbě a já mu poskytoval první pomoc, tušil už, že nebude žít. Šeptal: "Ti mě dostali, doktore, to je můj konec!" Měl prostřelená játra a druhý den zemřel v jičínské nemocnici, kam byl převezen.

Pamětní pískovcová deska na domě požárníků připomíná soboteckým tuto tragickou událost.

Nyní ještě jedna veselejší příhoda, která byla uveřejněna v roce 1947 ve vzpomínkovém čísle junáckého soboteckého časopisu TeePee:

Byl by to dobrý vtíp - kdyby to nebyla skutečnost.

Stalo se to takto: pražský rozhlas volal o pomoc, nastalo všeobecné vzrušení, propukla revoluce. Němci ji věřili také a jejich průjezdy vesnicemi a městy byly konány v napjetém střehu.

Naši junáci vyrukovali v krójích a konali různé služby a jeden z nich, zvaný Dlouh, kráčel svým lehce kolibavým krokem po ulici a nonšalantně házel rukama. Na hlavě junácký klobouk.

Tu se za ním objeví v ulici kolona nákladních aut, obsazených německými vojáky. Jedno auto zastavuje a voják se táže poněkud překvapeného junáka hlasem, který přehlušuje motory: "Amerikaner? - Sind da wo Amerikaner?" - Nemohl se odvážit ozbrojeným a všehoschopným nadlidem neřící pravdu - ale kdyby řekl jediné "Okey!", všichni by se mu vzdali, jak situace vypádala.

Němci zklamaně odjeli, ale nám tu zanechali veselou vzpomínku na poslední dny jejich dohasínající moci i na jejich snahy zachytit se aspoň stébla, když ten jejich sloup Führer už ležel v troskách. Tímto stéblem byl náš bratr Dlouh, správně Pepík Janatka, od té doby Amerikáner!

Významným příspěvkem Sobotceka ke květnovým událostem před dvaceti lety bylo i zorganizování lékařské pomoci Tereziinu. Vzpomínají příni účastníci zájezdu Dr. Alois Kafka ze Sobotky, Marie Bílková-Fibigerová z Prahy a Marie Kořínková-Blažková z Turnova:

V prvních květnových dnech, kdy se rodila naše svoboda a krátce po tom, co pražský rozhlas volal o pomoc, ozvalo se nové naléhavé volání - výzva k pomoci tereziánské Malé pevnosti, kde bylo mnoho trpících vězňů a pomoc žádná. Rozhlas vyzýval občany ke sběru prádla všeho druhu, šatstva a také volal lékaře a zdravotníky.

Sobotka vyhověla této výzvě. Neprodleně byla organizována sbírka prádla a soustřeďována do ordinace Ligy proti tuberkuloze. 9.května v časných ranních hodinách vyjelo pak plně naložené nákladní auto směrem na Terezín. Jeho posádku tvořili Fr.Zejbrdlík, Míla Hofman a N.Hladík. Auto se však dostalo jen do Roudnice, dále je vojenská hlídka nepustily. Svůj náklad tam složilo ve skladu Československého červeného kříže.

Téhož dne, o něco později, vyjelo stejným směrem osobní auto Dr. Kafky se zdravotnickou výpravou: 2 lékaři (Dr.Kafka a Dr.Josef Ort), 2 dobrovolné sestry (Marie Blažková a Marie Fibigerová) a Václav Luks. Auto bylo označeno československou vlajkou a vlajkou červeného kříže. Za Mladou Boleslaví narazilo na ustupující německou armádu, nebyly mu však činěny překážky a klidně projelo. Na odbočce na Mělník nás zaujalo místo zdupané trávy. Zastavili jsme a dle rozházených věcí a nálezu velikého množství distinkcí a součástí uniforem wehrmachtu jsme seznali, že tu odpočívali ustupující Němci a zbavovali se překotně kompromitující a zbytečné zátěže.

V Roudnici zastihlo auto zdravotníků naše nákladní auto, které skládalo pomoc občanů ze Sobotky do skladu červeného kříže. I nás zde hlídka zadržovala, že dále nesmíme, že dále směrem na Terezín je už vojenské pásmo a cesta tam je možná jen s velkým rizikem na vlastní nebezpečí. Po krátké poradě se však naše auto vydalo dál za svým cílem. Že jde skutečně o nebezpečnou akci jsme se přesvědčili velmi brzy. V úvozové zatáčce nás zastavili partyzáni a je možno mluvit o štěstí, že jsme nedostali plnou dávku ze samopalu. Později jsme se dověděli, že týž den byla bombardována Mladá Boleslav a další města, kterými jsme projížděli.

Cesta na Terezín pak už byla volná. Již z dálky jsme spatřili žluté vlajky nad městem: zamořeno infekční chorobou. Jak jsme později zjistili, šlo o tyfus břišní a tyfus skvrnitý.

V krátké aleji do Malé pevnosti jsme míjeli spálený vrak německého autobusu, který byl už jen několik metrů před vraty pevností, když byl zasažen a shořel. Autobus prý hledal v pevnosti úkryt.

Vrata Pevnosti se nám otevřela a my vjeli na malé nádvoří. Zde jsme byli uvítáni skupinou lidí všele s lékařem-vězněm, která, jak jsme vyrozuměli, spravovala v té chvíli celou pevnost. "Vítejte nám, jste první lékaři, kteří přijeli na rozhlasovou výzvu!", byla první slova, která jsme slyšeli. A hned jsme byli posláni do první infekční nemocnice v pevnosti k Dr.Brůzkovi (který tam později dostal skvrnitý tyfus, zemřel a leží pochován v Malé pevnosti spolu se zdravotní sestrou Fajcovou).

Byli jsme ubytováni v budově, kde bydlel velitel tábora, pověstný esesák Jöckl, a to přímo v jeho ložnici, kde na stěnách bylo několik švabachem psaných hesel, plných morálky, tak strašně kontrastujících se skutečným životem tohoto kata vězňů.

A hned jsme se dali do práce. Dříve však, než nás pustili mezi vězně na IV.dvůr, museli jsme se převléknout do skafandrů, všechno hodně utěsnit, aby k nám nemohli vší. Vzali jsme sebou různé léky, které byly k dispozici. Na IV.dvůr šli jen lékaři, sestry dostaly jinou práci.

Na IV.dvoře nás čekala hrůzná podívaná - posedávající a polehávající vězňové, mrtvoly, zápach... V ubytovnách - velkých celách s nízkými stropy a třemi řadami paland nad sebou - pak spousta těch, kteří pro tělesnou slabost a nemoc se už nemohli ani hnout... Léčení toho všeho, co jsme tam viděli, by vybočilo z ránce této vzpomínky.

Bylo otom také již mnoho psáno a lépe než by dokázal autor těchto řádků. Mnoho vynikajících synů našeho národa jsme tu viděli poprvé - a naposledy - hudebního skladatele Rudolfa Karla aj.

Obě sestry, které pracovaly na jiném místě Malé pevnosti, vzpomínají: Okamžitě po příjezdu nám byla přidělena služba na ženském dvoře, byli tam však pouze muži. Obdržely jsme bílé kombinézy, které nás měly ochránit proti hmyzu, kterého zde bylo nepředstavitelné množství. Nohavice i rukávy musely být pevně upnuty, aby se hlavně vši, které přenášely tyfus, nedostaly k tělu. Jak jsme později zjistily, kombinéza nám nebyla příliš platná. V době služby na celách jsme se musely jít po několika hodinách svléknout, hmyz, který na nás nalezl, vyklepat a teprve potom jsme byly schopné další práce.

Přestože jsme se připravovaly na to, že se sejdeme s něčím hrozným, první pohled do cel nás vyděsil. Leželi zde na pryčnách v hadrech a špinavé slámě zubožení polomrtví vězni, někteří zčernalí hladem, s vyceněnými zuby, které vyhublé rty nebyly schopné zakrýt, s visící kůží na končetinách bez svalů. Mnozí z nich byli nemocní tyfen a úplavicí, leželi ve vlastních výkalech, které se rozlévaly i po zemi.

Vrchní sestra, Lída Fajcová z Bulovky, nám dala první příkazy. Nejprve nám oznámila, že neví, kdy nás bude moci někdo vystřídat. Zatím jsme měly sloužit až do druhého dne. Musely jsme vynést mrtvé, ostatní vězně svléknout z čarů, vytahat špinavou slámu a prostřít čistou. Nastala nám těžká a úporná práce. V těchto prvních chvílích jsme nemohly přemoci odpor a říkaly jsme si, že odejdeme. Dávily jsme se, když jsme vstoupily pouze na práh cel. Byly špinavé a vzduch v nich nedýchateľný. Ale pohled na trpící, nemohoucí nešťastníky nám pomohl ovládnout se a rychle zachránovat, co se ještě zachránit dalo. Někteří však nemohla již pomoci ani toužebně očekávaná svoboda. Umírali v nejšťastnějších chvílích, kdy se celý národ radoval. Za tuto první noc jsme vynášely z jedné cely až šest těchto ubožáků. Byli zde vězňové všech národností, nejvíce bylo Poláků. Během doby, kterou jsme na Malé pevnosti prožily, viděly jsme umírat desítky lidí. Ti, kteří ještě byli schopni normálně myslet, se se životem loučili těžce.

Ještě dnes, se slzami v očích, vzpomínáme na kapitána z Hradce Králové, který zápasil se smrtí několik dní. Všem, kteří jsme byli kolenáho, se hluboko vryly do duší jeho zoufalé prosby, abychom ho nenechali umřít. Dočkal se svobody, za kterou bojoval, a na samém jejím úsvitu musel zemřít.

Dále na mladého Francouze, který umíral na TBC a umíraje volal svou Francii a zpíval Marseillaisu. Na mladé ruské chlapce, kteří po celou dobu vysokých horeček volali svůj domov. Vyslechly jsme mnoho posledních přání a vzkazů umírajících.

Jak naproti tomu byli šťastní ti, kteří se pomalu začali zotavovat. Musely jsme jim vyprávět, jak to bylo v revoluci, jak Němci utíkaly a skládali zbraně. Byli šťastní, když jsme alespoň některé uložily na přivezená nemocniční lůžka, odvěšivé, převlečené do čistého prádla, pod čistě povlečené přikrývky. Jak se radovali z květin, které jsme jim přinesly na cely a postavily na hrubé vězeňské stoly. Ale i dobrou náladou a smíchem povzbuzovaly jsme jejich sklěslou mysl.

Tyfová nákaza postihla i několik sester a lékařů. Někteří z nich zemřeli. Mezi nimi byla i naše třiatřicetiletá sestra Fajcová. Byla pohřbena na IV. dvoře a později převezena do Prahy. Také MUDr. Josef Ort podlehl nákaze a dlouho těžce stonal.

Dnes litujeme, že jsme si nezapísovaly vše, co jsme zde viděly, slyšely vyprávět a prožily. Dvacet let je dlouhá doba a mnoho jsme zapomněly. Nikdy však nezapomeneme na zručnost německého fašistu, který jsme viděly na vlastní oči a pro jehož popsání jsou všechna slova příliš slabá. Tehdy se v nás zrodila veliká nenávisť, ve které vychováme i své děti.

Přejeme si, aby již nikdy se neopakoval hlas, který by svolával dobrovolné sestry a lékaře na pomoc politickým vězňům, které uvrhl do neštěstí a věznic fašismus.

Tolik obě sestry.

Já jsem prožil s dalším dobrovolníkem, Václavem Luksem, odyseu při návratu do Sobotky. Moje auto havarovalo ve službách správy nemocnice u Roudnice. A konečně Dr. Ort se dlouho léčil v Praze z tyfové nákazy, nemoc ale šťastně překonal.

Vzpomínáme-li dnes po dvaceti letech na události květnových dnů 1945, hřeje nás pocit, že jsme přispěli byť skromnou měrou našim strádajícím politickým vězňům v době, kdy pomoci tolik potřebovali. Že sobotečtí zdravotníci a sobotečtí občané byli první, kteří přispěchali a pomohli.

x

Končí se naše líčení událostí před dvaceti lety. 10. května asi ve 14 hodin přijela od Turnova do Sobotky sovětská armáda. Vítali jsme Rudoařmeje s nadšením, na náměstí koncertovala hudba a ještě v též večer byl tam promítán na nákladním autě sovětský válečný film. A přece i do této radosti se nísil smutek. Na Benešově za Holanovými musela být sovětská děla ještě připravena k palbě. Pohřbívali jsme padlé a v několika dnech i další, kteří zemřeli po návratu z koncentračních táborů.

Ale byl již mír. Republika byla svobodná a moci v ní se ujal lid. Revoluční národní výbor ukončil svou činnost 21. května 1945, kdy byl zvolen v hotelu Turisů první Místní národní výbor v Sobotce. Podobně tomu bylo i ve vesnicích na Sobotecku.

Ani dnes na slavné události před dvaceti lety nezapomínáme. Připomínají nám je zbytky bunkrů v lesích kolem Sobotky, památky v muzeu i dokumenty v archívu, vzpomínky nás všech. Živá je i korespondence s přáteli - uprchlými zajatci, kteří se na Sobotecku skrývali. Každoročně si také připomínáme památku padlých, když se shromáždíme k pomníku Rudoařmejců před soboteckým hřbitovem.

Ve dnech dvacátého vývoči osvobození si slibujeme, že nikdy nezapomeneme obětí fašismu! Čest jejich památce!

Bílek Karel, Sobotka, + po úraze v Rýnovicích 28.12.1944
Bittner Josef, Vesec, + v Kropáčově Vrutici při náletu na vlak 3.3.1945
Donát Josef, Sobotka, + při náletu v Horním Litvínově 12.5.1944.
Duřková Vlasta, Rokov, + při náletu v Genshagen 6.8.1944
Flígr Jaroslav, Sobotka, + v Terezíně 14.1.1945
Gans Adolf, Sobotka, + popraven v Drážďanech 5.2.1943
Gans Karel, Sobotka, + v Oranienburku 13.4.1940
Hájek Václav, Sobotka, + po návratu z Terezína 15.4.1951
Havíř Jaroslav, Sobotka, + 9.5.1945 v Jičíně na následky zranění
Jirčák Josef, Čalovice, + v Untermansfeld Ú/M 18.2.1945
Klíma Karel, Pědkost, + ubit nacisty v Praze, zemřel 26.6.1945
Kolner František, Matice, + popraven na Pankráci 10.5.1943
Konečný Alois, Mladějov, + po návratu z Terezína 7.5.1945 v Praze
Kosina Hynek, Mladějov, + po návratu z Terezína 24.8.1946 ve Frýdlantě
Macoun František, Sobotka, + po návratu z Terezína 19.5.1945
Moravec František, Sobotka, + popraven v Drážďanech 5.2.1943
Pavlišta Karel, Sobotka, + v Sobotce po výsleších 28.12.1942
Pelc Jaroslav, Vesec, + padl 8.5.1945 u Pyránu u Horního Bousova
Rybín Antonín, Sobotka, + po návratu z Terezína 21.5.1945
Stránský - Mach Jan, Sobotka, + zahynul při osvobozování Vídně 7.4.1945
Suchánek Jaroslav, Sobotka, + padl na pražských barikádách 8.5.1945
Šťastný Jaroslav, Mladějov, + po návratu z Terezína 23.5.1945 v Jičíně
Volf Ladislav, Libošovice, + v Terezíně 13.12.1944
Zahrádka Josef, Libošovice, + po návratu z Kartouz 8.3.1942
Záveský Jaroslav, Ohrádky, + popraven na Pankráci 8.4.1945
Hana, Helena a Jindřich Neumannovi Sobotka, zahynuli, snad v Osvětině

Sovětsí vojáci a partyzáni, kteří zahynuli na Sobotecku:

Afanasov Vasil - původně pohřben v Dolním Bousově

Achagirov Andrej - původně pohřben v Oseku

Hurik Petr Vasiljevič - původně pohřben v Obrubcích

Paršin Petr Michajlovič - padl u. Spárenec

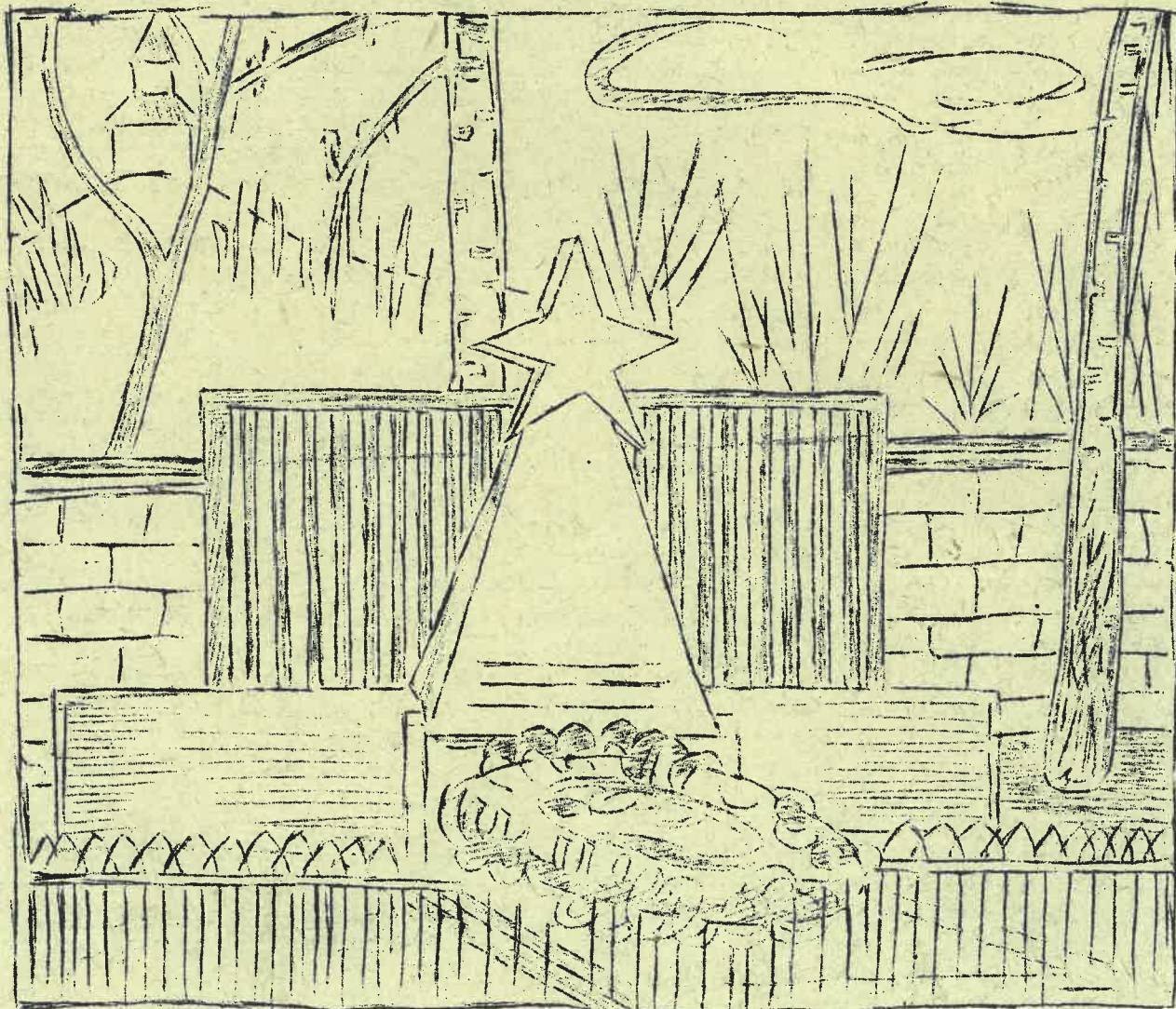
Rudik Alexej

Šestakov Michal - původně pohřben na Mladějově

8 válečných zajatců, kteří zahynuli na pochodech smrti

Všichni byli 12. října 1945 pohřbeni do společného hrobu před soboteckým hřbitovem, kde jim byl při oslavách Velké Říjnové revoluce v r. 1949 odhalen památník, dílo akademického sochaře Václava Hlavatého.

Na předcházejících stránkách jste si přečetli stručnou kroniku událostí na Sobotecku v letech 1939 - 1945 a zajímavé vzpomínky pamětníků. Jistě k nim budete mít své připomínky a případná zpřesnění - po dvaceti letech není možné, aby vše bylo zaznamenáno úplně přesně. Vždyť je to první pokus zachytit v úplnosti historii těchto let v našem kraji. Proto žádáme čtenáře, aby nám napsali i své vzpomínky a doplňky, aby tato hrdinná doba mohla být popsána v úplnosti a pravdivosti. Došlé vzpomínky rádi uveřejníme v dalších číslech.

Letošní májové oslavy v Sobotce.

Letošní májové oslavy spojené s oslavami 20.výročí osvobození naší republiky sovětskou armádou proběhly ve slavnostní, radostné náladě. Předcházelo jim uzavírání závazků našich závodů, organizací a občanů, které představují celkovou hodnotu téměř 5.000 hodin na pomoc zemědělství, 11.600 hodin na úpravě města a v akci Z, 3000 l mléka a 2.500 kusů vajec, které budou odevzdány navíc.

Výboru pro oslavy se podařilo za pomoci závodů a složek zajistit výzdobu města, výkladních skříní, ulic atd. Hezky se vyjímal zvláště Hakenova ulice od Nádraží a Náměstí míru, kde byly poprvé postaveny v pravidelných vzdálenostech stožáry s vlajkami. Byl vydán i zvláštní leták, který seznamoval občany s historií prvních májů na Sobotceku a průběhem letošních oslav.

Samotné prvomájové jitro bylo krásné a vydařil se i průvod. Organizovali jej opět členové ČSM a zúčastnilo se ho má 3000 občanů, tři hudby, závody, spolky, okolní obce a hodně alegorických vozů. Poprvé jsme viděli v průvodu i sobotecké motokáry a terénní motocykly SVAZARMu. Na manifestaci na náměstí pronesl slavnostní projev tajemník OV KSČ s. Josef Šidák z Jičína. První máj zakončila večer radostná veselice na Syrovandě.

6.května se konalo slavnostní veřejné zasedání MV KSČ a MNV v sále Státní spořitelny. Po projevu předsedy MNV s. Františka Hejny odevzdal poslanec ONV Karol Ziman městu Sobotce titul Vzorná obec za umístění v soutěži k 20.výročí osvobození. Čestná uznání převzali dále s. František Hejn a s. Draha Bílková-Kyzivátová za dlouholetou práci v národních výborech, a s. Eugenie Pálpánová se s. Otakarem Martinem za vzornou práci v aparátě MNV. Po zasedání následoval lampionový průvod k pomníku padlých a k hrobu Rudarmejců. Večer byl zakončen ohňostrojem, který připravila posádka Jičín a SVAZARM.

V těchto dnech převzali také pamětní medaile k 20.výročí Slovenského národního povstání Dobroslav Lupuljev a Karol Ziman ze Sobotky. Udělil jim je prezident republiky. Josef Elbrs obdržel pamětní medaili k 20.výročí osvobození ČSSR. Čestným uznáním ONV byla odměněna prof. Marie Hejnová za obětavou kulturní práci.

20.výročí osvobození oslavili i na soboteckých závodech. Provozovna n.p. Poděbradské sklo byla při této příležitosti odměněna plakétou Okresní odborové rady. V provozovně výrovního družstva Sněžka byla jmenována zasloužilou pracovnící Růžena Votroubková. Ve Frutě vyslovili uznání dlouholetým pracovníkům závodu: Františka Folprechtová zde pracuje více než dvacet let, Aloisie Čurdová, Josef Havlát, Božena Havlíková, Vlasta Hoffmanová, Oldřich Kafka, Vilém Karásek, Vladimír Kyzivát a inž.Karel Rybář více než 15 let.

V prvních květnových dnech letošního roku jsme na Sobotceku uvítali také vzácné hosty: manželku partyzánského velitele I.Ř. Nelipoviče se synem a majora Vartanana.

O dalším průběhu oslav 20.výročí osvobození přineseme zprávy příště.

D o s o b o t e c k é k n i h o v n y

Jičín - městská památková rezervace, zámek, památky v okolí/STN Praha 1965, 60 str./Zpracoval Dr. Jar. Wagner. Je to publikace se všemiklady (na př. fotografie) i zápory (zastaralost a nepřesnost některých údajů) publikací vydávaných v STN. Její hodnotu zvyšuje solidní umělecko historický přehled našeho kraje.

Kobaret Večerní Brno /Orbis Praha 1965, 191 str./obsahuje i ukázkou hry Milana Uhdeho Král Vávra s parodií na Šránkovo Léto.

Marie Šechtlová: Sobotka /Orbis Praha 1965/. Konečně se Sobotka dočkala skutečně reprezentačního souboru uměleckých pohlednic významné české umělkyně s hezkou úvodní studií básníka Jana Nohy a profesora Václava Hejny. S obálky se na nás usmívá Humprecht, Trosky a Semtínská Lípa, uvnitř najdeme 12 nevšedních snímků Humprechta, Sobotky a Košti. Velkým kladem souboru je, že úvodní studie i text na pohlednicích jsou tištěny čtyřjazyčně, takže je splněno i volání po propagačním a upomínkovém materiálu pro cizince. Překvapením je i přístupná cena. 15 krásných pohlednic (12 plus 3 s obálky) dostanete za Kčs 8,40. Tento soubor prodává výhradně kniha n.p. prodejna v Sobotce, která ho na požádání zašle ráda i čtenářům Zprovoďaje.

30. soubor Ex libris akademického malíře Karla Kinského z Turnova obsahuje motivy z Českého ráje (Humprecht, Trosky atd.). Vyšel na konci minulého roku pouze ve 30 číslovaných a podepsaných výtiscích.

Autokompas/NADAS Praha 1965, 391 str., mapa/ - zpracoval autorský kolektiv, vedený Ant. Zengerem. Tuto publikaci bychom ani nezaznamenávali, kdyby neobsahovala významný historický "objev": na str. 335n při popisu výletu Praha - Prachovské skály - Jičín totiž najdeme doslova: "hrad Kost, charakteristická stavba, je již historie sahá do 9. století".

Z nových turistických skládaček stojí za povšimnutí cizojazyčná Jičín - Prachovské skály svou dobrou grafickou úpravou. Je v ní i pohled na Humprecht. Kresbu Humprechta najdeme též v skládačce propagující motoristickou soutěž Jednoty a KV SVAZARMU Hradec Kr.

L i t e r á t n í z e S o b o t e c k a

- O inscenaci Šránkova Měsíce nad řekou v Horáckém divadle v Jihlavě referovaly brněnská Rovnost 25.III., jihlavská Jiskra 9.a 23.III., Lidová demokracie 27.III. a 3.IV. a Svobodné slovo 3.IV.
- Ve 3. čísle Planene 1965 najdeme zmínky o Fráňovi Šránkovi v článkách K. Bednáře, Vl. Neffa a E. Olonovové.
- Časopis Čechů, žijících v Jugoslavii JEDNOTA, který vychází v Rarivaru, přináší v č. 14 z 10.4.1965 referát o zájezdu souboru Večerní Brno k našim krajanům a vyzvedá přednes Šránkovy básně Dívka v podání S. Klapkové. FB
- O svém vztahu k Písku a k Fráňovi Šránkovi píše mladá prozaička Věra Stiborová v Nových knihách č. 15/65-.
- O vydání knihy V. Frýby Joža Zindr - Jsme květy této země psaly Nové knihy 1.IV. a Kulturní tvorba v č. 15/65.
- Nové články Dr. Mirko Nováka přinesl Host do domu č. 3 a 4/65.
- O Pergnerově kabaretu LUXOR psal S. Machonin v Literárních novinách č. 15/65.
- Mladá fronta 4.IV. otiskla obsáhlý článek P. H. Tomana s Janem Špálou v Paříži a 13.IV. rozhovor s Ing. Mil. Holanem o novém odměňování.
- V Rudém právu 26.IV. recenzoval Jaroslav Šimůnek výbor z díla Jana Nerudy, který vyšel nedávno v Klubu přátel poezie.
- Z dubnové Pochodně musíme zaznamenat zprávu o zavedení sezonní autobusové linky Sobotka - Kost (1.IV.), zprávu o nové sirupové lince v sobotecké Frutě (2.IV.), článek Lad. Jirků z jičínského AGROS-TROJE Komunisté iniciátory zkrácení termínu (21.IV.) a zmínku o dopise jistému jabloneckému skláři z r. 1776, na němž bylo sdělení pro poštu, že Jablonec nad Nisou leží někde mezi Mladou Boleslaví, Turnovem a Sobotkou (25.IV.).

- Lidová demokracie 18.IV: přinesla zprávu o objevu a záchraně vzácného renesančního štukovaného stropu na hradě Kostí, pocházejícího z r.1638.
- V Libošovicích vydali 30.IV.první číslo nového Zpravodaje družstevního klubu Vesna. Na dvou cyklostylovaných stránkách se dovídáme o založení družstevního klubu a kulturním plánu Libošovic na květen.
- V jičínském Předvoji z dubna 1965 najdeme mj. článek V.Frýby o nových Zindrovských pracích, František Šturm píše o agentech gestapa mezi partyzány, M.Hejnová o soutěži dětských recitačních kolektivů, Blanka Švábová zde publikuje básně Nad dětskou kresbou a několik článků napsal MUDr Jiří Filsak. Z drobných zpráv stojí za povšimnutí, jak plní závazky Zámostí, o soboteckém záhradnictví KS, bytové výstavbě JZD Libošovice, o družbě oddílu PS VB Sobotka - Hořice, kritický článek Vodník v Rakově a zpráva o plánech našeho Zpravodaje.

S O B O T E C K Á V Š E H O C H U Ť

V rámci oslav 20.výročí osvobození pokračoval cyklus přednášek pořádaných Osvětovou besedou 8.dubna přednáškou Dr.B.Pekárka o okupaci a odboji a 15.dubna hovořil Dr.J.Doležal o partyzánském hnutí a osvobození ČSSR. Cyklus uzavřela beseda s pamětníky květnových událostí před dvaceti lety, která se konala za pékné účasti asi 70 občanů 29.dubna. Pořádal ji SČSP a SPB v Sobotce, přítomní shlédli promítané dokumentární fotografie a po vyprávění Jos.Elbrse a Jar.Sedmidubského si sami zavzpomínali na své zážitky.

V jičínské galerii je do konce července otevřena výstava 20.let budování jičínského okresu.

22.dubna se konala v sále spořitelny oslava 95.narozenin V.I.Lenina, spojená se slibem nejmladších pionýrů. Krátký projev přednesl předseda MNV s.František Hejn, kulturní program připravili pionýři ZDŠ v Sobotce.

Československá televize uvedla 12.-19.IV.seriál pořadů o Východěčeském kraji, v němž nás zaujaly především letecké snímky našeho okolí. 29.IV.jsme viděli rozhovor se studentkou AMU Tanarou Kafkovou ze Sobótky a často se nyní v televizi setkáme s Jardou Suchánkem, který se stal redaktorem její sportovní rubriky.

13.IV.jsme v Československém rozhlasu znovu slyšeli Šrámkův Sobotecký hřbitov.

6.V.přinesl Československý rozhlas rozhovor svého stáleho zpravodaje v New Yorku Karla Kyncla s jedním bývalým americkým zajatcem, který procházel v roce 1945 naším krajem v pochodu smrti. Zkonolenou češtinou vyjmenovával obce, které mu utkly v paměti: Bělohrad, Radin, Rovensko pod Troškami, Libun, a končil Hrdonovicemi, kde se mu prý podařilo odplížit ze stodoly, v níž byli ubytováni, do blízkého stavení, kde dostal polévku a kuře. Na zpáteční cestě byl prý málem zastřelen nacistickým strážným.

Dr.V.B.Poláček z Mikrobiologického ústavu ČSAV objevil ve staré literatuře údaj: los Světla u Sobotky. Dovedl by někdo z našich čtenářů označit, o které místo jde?

KS

V rámci IX. Šránkova Písku 9.-13.června 1965 proběhne seminář o malých jevištních formách.

Počátkem května byl po provedené adaptaci znovu otevřen sobotecký hotel Pošta na náměstí.

První jarní výsledky soboteckých fotbalistů: muži v okresním přeboru porazili Libán 2:1, Duklu Jičín B 3:1, Podhrádí 2:0, remizovali s Popovicemi 1:1.

V soutěži o putovní pohár okresu Jičín 11.IV.v Jičíně obsadili sobotečtí stolní tennisté 2.nísto, ženy byly 3.

Kulturní kalendář jednou větou: 4.V.1940 zemřel kulturní pracovník města Juliu Vogel. 6.V.1795 se narodil ve Ktové sobotecký obrozenecký kantor František Kendík. 9.V.1915 se narodil v Dolním Bousově šéf činohry Národního divadla v Praze zasloužilý umělec Vítězslav Vejražka. 12.V.1820 se narodil malíř Josef Mánes, který často tvořil v Sobotce. 20.V.1880 se narodil v Markvartovicích jeden ze zakladatelů KSČ učitel Josef Haken. 23.V.1920 zemřel učitel Jan Vild. 24.V.1900 se narodil Šránkův přítel prof. František Duchon. 27.V.1945 zemřel Jan Týnl, který vydal 1930 Zindrový Bludaře. 31.V.1645 se vrátil z Cařihradu z diplomatické cesty Heřman Černín z Chudenic. 2.V.uplynulo 10 let od úmrtí Žofie Brixové ze Sobotky.

Sobotečtí jubilanti: 4.V.bylo 80 let Marii Pudilové, 22.V.se dožila požehnaného věku Františka Šimůnková ze Zajakur, 26.V.1890 se narodil prof. Jan Hejn a 31.V. oslaví 92.narozeniny Marie Vydrová. + 90 let

Sňatky: 1.IV.byli oddáni v Mladé Boleslavi Josef Škaloud ze Stankovy Lhoty se sl. Annou Koldovskou. 10.IV. slavili v Sobotce sňatek sl. Eva Sedláčková a pan František Přibylý.

Úmrtí. 9.IV.zemřela ve věku 43 let Jarmila Rejzková ze Sobotky, 10.IV.ve věku 85 let Anna Bacovská ze Sobotky. 5.V.byla v Praze zpopelněna pamí Marie Helena Pištorevá, zemřela ve věku 69 let. 6.V.zemřel v Nepřívěci ve věku 80 let Josef Kavalír.

30.dubna 1965 zemřel v Praze brig.generál v.v. Jan Kasalický, autor několika průvodců po Českém ráji, nejlepší znalec průběhu války r.1866. Bylo mu 70 let.

Na tomto čísle redakčně spolupracoval MUDr Alois Kafka. Pokračování článku pplk.Mir.Vlacha a další příspěvky přineseme v dalším čísle.

Zpravodaj Šránkovy Sobotky. Řídí redakční rada, grafická výzdoba Dr.Alois Kafka. Adresa: Zpravodaj ŠS, Osvětová beseda v Sobotce. Rozmnožuje: Středočeské tiskárny závod 219 Mladá Boleslav. Povoleno OSK ONV Jičín číslo N-04 - 51774. Uzávěrka tohoto čísla 8.5.1965. Vychází nepravidelně, cca jednou měsíčně.